

UDK: 355.48(496.5)“17“(093)
94(450.341=18)“17“(093)
94(496.5)“17“(093)
Primljeno: 21. 10. 2017.
Prihvaćeno: 15. 1. 2018.
Izvorni znanstveni rad
DOI: 10.22586/pp.v54i1.35

Lovorka Čoralić*

Albanski vojnici u mletačkim prekojadranskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)**

U ranome su novovjekovlju, a ponajprije u doba mletačko-osmanskih ratova, okosnica mletačkih prekojadranskih kopnenih snaga bile postrojbe pod nazivom *Fanti ol-tramarini* i *Croati a cavallo* (*Cavalleria Croati*) pri čemu su njihovo ljudstvo većim dijelom činili časnici i vojnici zavičajem s mletačkih posjeda od Istre do Albanije. U ovome radu središnje je istraživačko zanimanje usmjereno na albanske vojnike u navedenim vojnim postrojbama. Rad je zasnovan na uvidu u izvorno gradivo iz Archivio di Stato di Venezia, točnije iz fonda Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli. U radu se razmatra vremenski okvir njihova djelovanja u rečenim postrojbama, uže zavičajno podrijetlo, omjer udjela u pješачkim i konjaničkim jedinicama, kao i opće tjelesne značajke vojnika (dob, stas, boja kose). Nadalje, ukazuje se i na zapovjednike postrojbi u kojima su djelovali kao i na mjesta njihova stacioniranja odnosno provedbe popisa. U prilogu rada donosi se poimenični pregled svih do sada istraženih albanskih vojnika u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću kao i popis vojnoga ljudstva osobne satnije albanskoga pukovnika Nikole Progine iz 1783. godine.

Ključne riječi: Mletačka Albanija, Albanija, Mletačka Republika, vojna povijest, povijest 18. stoljeća

* Lovorka Čoralić, Hrvatski institut za povijest, Opatička 10, 10 000 Zagreb, Republika Hrvatska, E-mail adresa: lovorka@isp.hr

** Ovaj rad sufinancirala je Hrvatska zaklada za znanost projektom broj 3675.

Uvod: opće napomene o mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u ranome novom vijeku

Prekojadranske kopnene postrojbe mletačke vojske – pješništvo i konjaništvo – novačene ponajprije duž stečevina Republike Svetoga Marka od sjevera Istre do albanskoga juga u ranome su novom vijeku imale prevažnu ulogu u očuvanju njezinih posjeda na području *Stato da Mar*, tako i duž kopnenih dijelova Veneta (*terraferma*). Djelatne još od prvih mletačko-osmanskih ratova koncem 15. i u 16. stoljeću te su postrojbe svoju najveću brojnost i najzapaženiju vojnu učinkovitost imale tijekom 17. stoljeća (Kandijski rat: 1645. – 1669.; Morejski rat: 1684. – 1699.) i početkom 18. stoljeća (Drugi morejski ili Mali rat: 1714. – 1718.). Nakon 1718. godine i sklapanja Požarevačkoga mira dolazi do preustroja mletačke vojske te je njezina brojnost smanjena, ali su i u mirnodopsko vrijeme – već u velikoj mjeri etablirane kao uspješne i državi neophodne postrojbe – nastavile svoje djelovanje sve do utrnuća *Serenissime*.¹ Kada je riječ o užoj podjeli mletačkih prekomorskih kopnenih snaga, važnošću se posebice izdvaja pješništvo (onovremeno mornaričko pješništvo) pod imenom *Fanti oltramarini* i hrvatsko konjaništvo – *Croati a cavallo* (*Cavalleria Croati*).²

¹ O mletačkim vojnim snagama u ranome novom vijeku vidi u: Giuseppe Sabalich, *Huomeni d'arme di Dalmazia* (Zara: S. Artale, 1909); Sabalich, "La Dalmazia guerriera", *Archivio storico per la Dalmazia* 3 (1928), br. 5, fasc. 30: 279-300; Arduino Berlam, "Le milizie dalmatiche della Serenissima", *Rivista dalmatica* 16 (1935), br. 1: 47-58; Gligor Stanojević, *Dalmacija u doba Morejskog rata 1684-1699* (Beograd: Vojno delo, 1962); Stanojević, *Jugoslavenske zemlje u mletačko-turskim ratovima XVI-XVIII vijeka* (Beograd: Izdanje Istorijeskog instituta, 1970); Ennio Concina, *Le trionfanti et invittissime armate Venete* (Venezia: Filippi editore, 1972); John R. Hale, *L'organizzazione militare di Venezia nel '500* (Roma: Jouvence, 1990); Šime Peričić, "Glavari i časnici Vojne krajine u Dalmaciji", *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 35 (1993): 219-232; Francesco Paolo Favalaro, *L'Esercito Veneziano del '700: Ricerche e schizzi* (Venezia: Filippi editore, 1995); Peričić, "Neki Dalmatinci – generali stranih vojski", *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 42 (2000): 195-220; Tea Mayhew, *Dalmatia between Ottoman and Venetian Rule: Contado di Zara 1645-1718* (Roma: Viella, 2008); Domagoj Madunić, "Defensiones Dalmatiae: Governance and Logistics of the Venetian Defensive System in Dalmatia during the War of Crete (1645 – 1669)" (doktorska disertacija, Central European University, Budimpešta, 2012); Josip Vrandečić, *Borba za Jadran u ranom novom vijeku: mletačko-osmanski ratovi u venecijanskoj nuncijaturi* (Split: Filozofski fakultet u Splitu – Odsjek za povijest, 2013); Nikola Markulin, "Vojno poduzetništvo u Mletačkoj Dalmaciji i Boki za vrijeme Morejskog rata (1684. – 1699.)", *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 56 (2014): 91-142; Markulin, "Mletačka vojna organizacija u Dalmaciji i Boki od Morejskog rata (1684. – 1699.) do Požarevačkog mira 1718." (doktorska disertacija, Sveučilište u Zadru, 2015); Markulin, "Vojno poduzetništvo u Mletačkoj Dalmaciji i Boki od 1700. do 1718. godine", *Povijesni prilozi* 35 (2016), br. 51: 159-196. U navednim djelima moguće je pronaći i dodatne bibliografske jedinice o navedenoj problematici.

² Podrobnije o ustroju i strukturi postrojbi *Fanti oltramarini* i *Croati a cavallo* vidi u: Lovorka Čoralić, Maja Katušić, "Kotorski plemići Frano Buća, Gabrijel Vračen i Nikola Paskvali – časnici mletačkih prekojadranskih vojnih postrojbi (prva polovica XVIII. st.)", *Povijesni prilozi* 31 (2012), br. 42: 250-252. Usporedi dodatno i ondje navedene bibliografske jedinice o navedenoj problematici.

Središnja tema ovoga rada, koji je nastavak višegodišnjih istraživanja gradiva iz Archivio di Stato di Venezia i Državnoga arhiva u Zadru, usmjerena je na udio albanskih časnika i vojnika u postrojbama *Fanti oltramarini* i *Croati a cavallo* tijekom 18. stoljeća.³ Glavni izvor koje je uporabljen u ovome radu jesu spisi mletačke magistrature za novačenje kopnenih postrojbi poznate pod nazivom Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli (dalje: Inquisitori ... pubblici ruoli), a koji su pohranjeni u Archivio di Stato di Venezia (dalje: ASVe). Riječ je o popisima pripadnika pojedinih pukovnija i njima pripadajućih satnija, koji su većim dijelom sačuvani upravo za 18. stoljeće. Kada je riječ o konkretnim postrojbama, za istraživače mletačke vojne povjesnice od iznimne su važnosti popisi unovačenih vojnika i časnika raspoređenih u talijanske postrojbe (*Reggimenti e compagnie italiane*, 1668. – 1797.), prekomorske pješačke postrojbe (*Reggimenti e compagnie oltramarini*, 1604. – 1797.), hrvatske konjaničke postrojbe (*Cavalleria Croati*, 1700. – 1797.), postrojbe kirasira (*Cavalleria corazzieri*, 1715. – 1797.), takozvane samostojeće satnije (*Compagnie sciolte*, 1741. – 1795.), postrojbe lake konjice (*Cavalleria dragoni*, 1702. – 1797.) i topničke postrojbe (*Artiglieria*, 1652. – 1797.). Za proučavanje udjela vojnika i časnika zavičajem s istočnoga Jadrana (te tako i albanskoga vojnoga ljudstva) u navedenim mletačkim borbenim jedinicama od posebne su važnosti postrojbe prekomorskih pješaka i hrvatske konjice iako treba napomenuti da je njihov udio bio prisutan i u svim drugim navedenim vojnim snagama. Nadalje, djelomično su na ovome mjestu uporabljeni i spisi iz Državnoga arhiva u Zadru (dalje: DAZd), koji pripadaju fondu Bilježnici Zadra, a važni su nam poradi utvrđivanja uklapanja albanskih vojnika u društveno svakodnevlje nove sredine.⁴

³ Na ovome je mjestu potrebno napomenuti da su albanski vojnici tijekom ranoga novog vijeka činili i zasebne jedinice, u izvorima nazivane *Soldati Albanesi*, *Cavalleria Albanese* i *Cappelletti*. Njih nisu nužno morali činiti isključivo vojnici albanske etničke pripadnosti, nego su mogli biti uključeni i vojnici s područja današnjega Crnogorskog primorja koje se u administrativnome smislu smatralo dijelom mletačke pokrajine Albanije. Dodatne podatke o udjelu postrojbi s područja Mletačke Albanije na istočnojadranskome dijelu bojišnice usporedi u: Čoralić, "Zadarski kapetan XVII. stoljeća – Ulcinjanin Dominik Katić", *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* 22 (2004): 213-233; Čoralić, "Albanska obitelj Ginii u povijesti Dalmacije i Istre (XVI. i XVII. st.) – prilog poznavanju komunikacija duž istočnojadranske obale", *Povijesni prilozi* 26 (2007), br. 33: 271-287; Čoralić, "Albanska obitelj Kruta i njezini zaslužni pojedinci – prilog poznavanju istočnojadranskih komunikacija u ranom novovjekovlju", *Historijski zbornik* 42 (2009), br. 2: 371-390; Čoralić, "'Benemerita nazione': albanski vojnici i časnici u Zadru (XVI.-XVIII. st.)", *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* 27 (2009): 121-164; Čoralić, Nedjeljka Balić Nižić, "Iz hrvatske vojne povijesti – *Croati a cavallo* i *Soldati Albanesi*, njihova bratovština i gradivo o njezinu djelovanju od 1675. godine do sredine XVIII. stoljeća", *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* 24 (2006): 71-130; Čoralić; Katušić, "Kotorski plemići Frano Buća, Gabrijel Vračen i Nikola Paskvali", 250.

⁴ Uz prethodno navedene radove, o udjelu vojnika sa širega područja istočnoga Jadrana u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama usporedi (tragom istraživanja spisa iz prethodno spomenute mletačke magistrature za novačenje): Čoralić, "Od zapovjednika hrvatske konjice do gorljivih autonomaša – šibenska obitelj Fenzi (XVII. stoljeće – početak XX. stoljeća)", *Povijesni prilozi* 30 (2011), br.

Tragom navedenih izvora i postojećih historiografskih saznanja u ovome ćemo tekstu ukazati na način bilježenja albanskih časnika i vojnika u rečenim prekomorskim postrojbama, omjer njihove uključenosti u pješaštvo i konjaništvo, vremenski okvir spominjanja, uže zavičajno podrijetlo (na mjestima gdje je to moguće utvrditi), činove i dužinu vojne službe, dob i tjelesne značajke pojedinaca kao i na njihove vojne zapovjednike i mjesta popisivanja. Naposljetku, na kraju rada donijet ćemo poimenični pregled svih do sada istraženih albanskih časnika i vojnika u prekomorskim postrojbama Mletačke Republike, pri čemu je kao osnova poslužila baza podataka iz spomenutoga fonda *Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli*.⁵

41: 203-231; Čoralić, "Crmničanin Marko Đikanović – pukovnik mletačkih prekomorskih postrojbi (*Fanti oltramarini*)", *Istorijski zapisi* 83 (2011), br. 3-4: 63-86; Čoralić, "Mletački pukovnik Ivan Krapović iz Maina (prva polovica 18. stoljeća)", *Arhivski zapisi* 18 (2011), br. 2: 81-106; Čoralić, "Mletački časnik Nikola Visković i sastav vojnoga ljudstva njegove prekomorske pukovnije početkom 18. stoljeća", *Historijski zbornik* 65 (2012), br. 2: 365-385; Čoralić, "Šibenski plemić Nikola Divnić (1654. – 1734.) – pukovnik hrvatske lake konjice (*Cavalleria Croati*)", *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 54 (2012): 125-145; Čoralić, "Zadarski patricij Šimun Nassi – pukovnik hrvatskih konjanika u mletačkoj vojsci (početak 18. stoljeća)", *Povijesni zbornik – godišnjak za kulturu i povijesno naslijeđe* 4 (2012), br. 5: 7-31; Čoralić, "Vojnici iz Hercegovine u mletačkim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)", *Hum: časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru* 10 (2013): 162-182; Čoralić, Katušić, "Andrija Mladinić i Mihovil Anđelo Filiberi – časnici postrojbe *Croati a cavallo* (iz društvene i vojne povijesti Dalmacije u XVIII. stoljeću)", *Povijesni prilozi* 28 (2009), br. 37: 247-282; Čoralić, Katušić, "Od afričke obale do dalmatinske prijestolnice – mletački general Marko Antun Bubić (1735. – 1802.)", *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* 28 (2010): 139-172; Čoralić, Katušić, "Crnogorac Rade Maina – mletački general u Zadru (druga polovica XVIII. st.)", *Povijesni prilozi* 29 (2010), br. 39: 125-152; Čoralić, Katušić, "Peraštanin Tripun Štukanović – pukovnik mletačkih oltramarina (druga polovica 18. st.)", *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 50 (2012): 385-410; Čoralić, Katušić, "Šibenčani u mletačkim prekojadranskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)", *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 58 (2016): 147-190; Čoralić, Katušić, "Kotoranin Tripun Gregorina (1719-1791) – pukovnik hrvatskih konjanika (*Croati a cavallo*)", *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 55 (2017), br. 2: 375-406; Čoralić, Katušić, "*Fanti oltramarini* i *Croati a cavallo* – vojnici s otoka Ugljana u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću", u: *Kali*, ur. Josip Faričić (Zadar: Sveučilište u Zadru; Općina Kali; HAZU, 2017), 163-178; Čoralić, Katušić, "Biogradani i Vranjani – vojnici u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. st.)", u: *Braća Vranjanin i vransko područje tijekom povijesti. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa "Braća Vranjanin i vransko područje tijekom povijesti" održanog u Biogradu 25. travnja 2014.*, ur. Božo Došen (Zadar: Ogranak Matice hrvatske u Zadru; Općina Pakoštane, 2017), 455-474.

⁵ Potrebno je napomenuti da je gradivo iz fonda *Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli* opsegom vrlo veliko. Iskorišteno je, s obzirom na mogućnosti istraživanja, oko 35 % materijala, što je – smatramo na osnovi prethodnih istraživanja djelovanja regionalnih skupina u mletačkoj kopnenoj vojsci – više nego dovoljan uzorak. Također, s obzirom da ćemo u tabelarnome pregledu donijeti cjelovit poimenični pregled svih albanskih časnika i vojnika u navedenim postrojbama te da ćemo u popisu navesti i točne signature u *Archivio di Stato di Venezia*, u samome radu nećemo opterećivati čitatelje podacima o svežnjevima i fondovima u arhivskim izvorima.

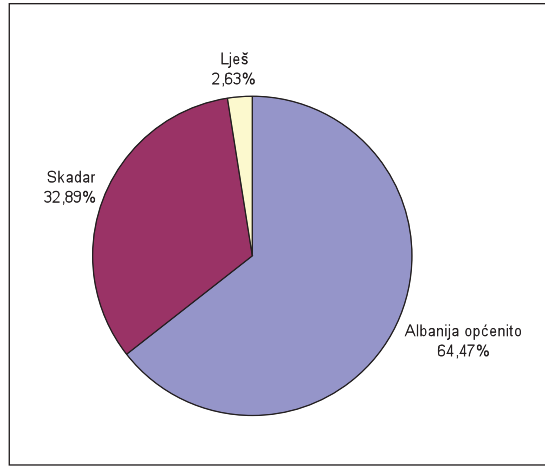
Raščlamba arhivskih dokumenata

Albanci su u popisima pješaka i konjanika bilježeni na jednoobrazan način. Popisivači su, uz manja odstupanja, upisivali ime, očevo ime i prezime vojnika odnosno časnika, mjesto njihova podrijetla, naziv pukovnije i satnije kojoj je dotični vojnik pripadao kao i mjesto njezina trenutačnog djelovanja i popisivanja. U nešto manjemu broju primjera zabilježene su i osobne značajke vojnika – njihova dob, stas, boja kose kao i boja konja kojega su zaduživali pripadnici konjaničkih jedinica. Upravo će ovdje navedeni podaci u nastavku rada biti predmetom pominje obrade.

Imena i prezimena albanskih časnika i vojnika najčešće su upisana u talijanskim (venetiziranim) oblicima. Pretežit broj njih označen je *d'Albania* ili *Albanese* (64,47 %); zapažen je i broj vojnika iz Skadra (32,89 %), a u manjemu se broju primjera bilježi grad Lješ (2,63 %). (Vidi: Grafikon 1). Ovdje je još jednom potrebno naglasiti da su pod pojmom odnosno oznakom *Albanese* ili *d'Albania* mogle biti uvrštene i osobe koje nisu nužno morale biti albanske etničke pripadnosti, nego su zavičajem potjecale s širega područja koje je činilo pokrajinu *Albania Veneta* (današnje Crnogorsko priobalje i dio unutrašnjosti).⁶ Također, dio je prezimena kroatiziran (nastavci prezimena na *-ch*), što upućuje na njihovo slavensko podrijetlo, ali i posvjedočuje o činjenici da su popisivači, vičniji slavenskim oblicima prezimena, određeni broj prezimena prilagođavali jeziku koji je zapravo bio službeni jezik u mletačkim prekomorskim jedinicama. U rad nisu uključene osobe s prezimenom Skutari (*Scutari*), osim ako je u izvoru izrijekom navedeno da potječu iz toga grada odnosno iz Albanije. Razlog tome jest činjenica da je u 18. stoljeću to prezime već duže vremena prisutno na mletačkim posjedima u Grčkoj, ali i u Dalmaciji te ih – iako je drevno podrijetlo tih osoba nedvojbeno bilo albansko – ne možemo sa sigurnošću ubrojiti u vojnike ili časnike albanske etničke pripadnosti.⁷

⁶ Časnici i vojnici zavičajem s Crnogorskoga primorja ovdje nisu uvršteni jer je kriterij ovoga rada ponajprije usmjeren na vojnike za koje – prema oznaci u izvorima (*de Albania*, *Albanese* i slično) – ipak s velikom vjerojatnošću možemo pretpostaviti da su podrijetlom iz današnje Albanije.

⁷ Takav je primjer pukovnik Nikola Scutari, djelatnik u činu pukovnika prekomorskih pješaka od 1772. do 1793. godine; Repubblica Italiana – Archivio di Stato di Venezia (dalje: ASVe) – Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli (dalje: Inquisitori ... pubblici ruoli), b. 697-701.

Grafikon 1: Zavičajno podrijetlo albanskih časnika i vojnika

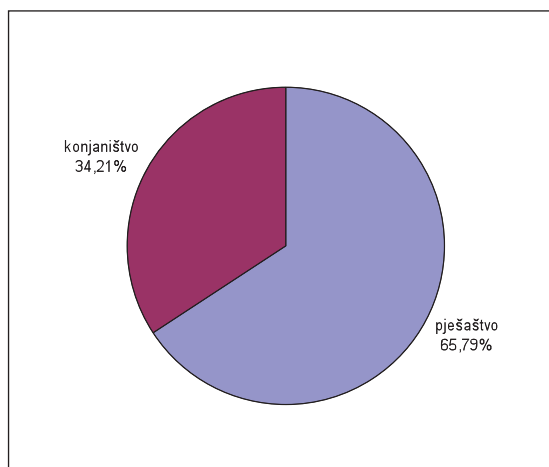
Broj albanskih časnika i vojnika zabilježenih u rečenome mletačkom arhivskom fondu iznosi, prema dosadašnjim istraživanjima gradiva, iznosi 76. Usporedimo ovaj broj s nekim drugim gradovima ili regijama duž istočnoga Jadrana, ali i iz unutrašnjosti. Primjerice, iz Šibenika je dolazilo čak 210 časnika i vojnika, a sa zadarskih otoka (od Silbe do Vrgade) te iz Sinja i Cetinske krajina zabilježeno ih je po 76 – koliko i Albanaca. Iz manjih naselja poput Biograda na Moru vojno ljudstvo brojilo je 32 pripadnika; iz Zemunika kraj Zadra osamnaest, a s otoka Murtera tek deset vojnika. Kada je riječ o područjima koja se u 18. stoljeću nisu nalazila pod mletačkom upravom, u ovim su popisima zabilježena 33 Hercegovca, četrdeset vojnika iz Senja, 24 iz Karlovca (odnosno s područja Karlovačkoga generalata), osamnaest iz Rijeke te 27 iz Dubrovnika (odnosno s područja Dubrovačke Republike).⁸ Prema prethodno navedenome očito je da su Albanci či-

⁸ Usporedi u radovima: Čoralić, Katušić, “Šibenčani u mletačkim prekojadranskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)”, 147-190; Čoralić, “Zadarski otočani u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)”, *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* 33 (2015): 173-198; Čoralić, Katušić, “Biograđani i Vranjani – vojnici u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. st.)”, 455-474; Čoralić, Katušić, “Zemuničani u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)”, u: *Zbornik radova sa znanstvenog skupa “Zemunik u prostoru i vremenu” održanog u Zemunik 25. kolovoza 2014.*, ur. Josip Faričić i Zdenko Dundović (Zadar: Sveučilište u Zadru, 2016), 190-197; Čoralić, “Murterini u mletačkim kopnenim i mornaričkim postrojbama (18. stoljeće)”, *Murterski godišnjak* 11-12 (2013 – 2015): 227-247; Čoralić, “Vojnici iz Hercegovine u mletačkim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)”, 162-182; Čoralić, “Vojnici u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama zavičajem iz Senja, Karlobaga te s područja Like i Krbave (18. stoljeće)”, *Senjski zbornik* 40 (2013): 523-546; Čoralić, “Karlovčani u mletačkim prekojadranskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)”, *Svjetlo: Časopis za kulturu, umjetnost i društvena zbivanja* 1-2 (2014): 66-80; Čoralić, “Riječani u mletačkim prekojadranskim postrojbama (18. stoljeće)”, *Rijeka* 18 (2013), br. 2: 11-25; Čoralić, “Dubrovčani – vojnici u mletačkim pješačkim postrojbama (*Fanti oltramarini*) u 18. stoljeću”, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 53 (2015), br. 2: 293-309. Rad L. Čoralić pod naslovom “Sinjani i Cetinjani – vojnici u mletačkim prekomorskim

nili brojčano vrlo zapažen dio mletačkih prekomorskih pješačkih i konjaničkih postrojbi. Taj podatak dodatno svjedoči o važnosti toga područja, kao i njegovih stanovnika, za ukupan sustav obrane mletačkih posjeda na istočnome Jadranu, ali i posredno pokazuje da je vojna služba u ratovima zahvaćenim pograničnim krajevima često bila gotovo jedini izbor domicilnoga kao i iseljenoga žiteljstva.

Kada je riječ o omjeru uključenosti Albanaca u pojedine rodove, prevladavaju pješaci (65,79 %), dočim na konjanike otpada 34,21 %. (Vidi: Grafikon 2). Takav je omjer uobičajen iz razloga što su pješačke postrojbe bile brojnije. (istovremeno je djelovalo oko deset prekomorskih pješačkih pukovnija, a unutar njih sedam do deset satnija s oko pedeset do šezdeset ljudi). Konjaničke su pukovnije istovremeno bile manje brojne, najčešće ih je bilo pet do šest, od kojih su dvije do tri bile *Cavalleria Croati*, a ostale draguni. Unutar pukovnija hrvatske konjice djelovalo je obično šest do sedam satnija. Razlog tome omjeru jest činjenica da su konjaničke postrojbe bile znatno skuplje, iziskivale su veća financijska sredstva za opremu i oružje, ali i za plaće njima pripadajućega vojnog ljudstva. Smatrale su se elitnim jedinicama te ovaj postotni udio uključenosti Albanaca posvjedočenje o njihovoj vojnoj vještini koju su mletačke vlasti i nadležne magistrature znale prepoznati i cijiniti.

Grafikon 2: Omjer uključenosti albanskih časnika i vojnika u pješačke i konjaničke postrojbe

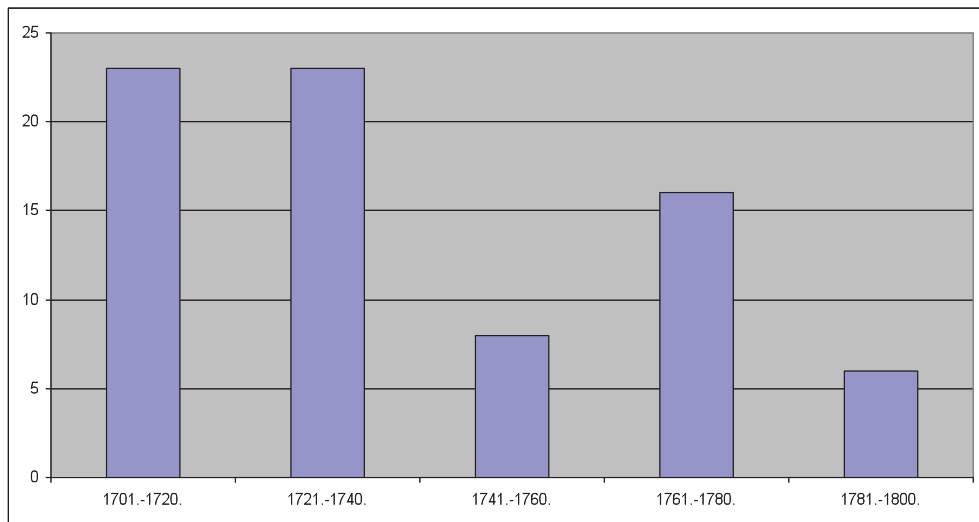

Vremenski okvir djelovanja Albanaca u mletačkim prekomorskim postrojbama zabilježen je tijekom cijeloga 18. stoljeća. (Vidi: Grafikon 3). Njihova je najveća

kopnenim postrojbama (18. stoljeće)”, prihvaćen je za objavljivanje u zborniku radova s prvoga simpozija u prigodi 800. obljetnice prvoga spomena Trilja u pohrvaćenome obliku (1210. – 2010.), ur. Josip Dukić.

brojnost zabilježena od početka stoljeća do oko 1740. godine, što je i očekivano s obzirom da se unutar toga razdoblja, točnije od 1714. do 1718. odvijao Drugi morejski ili Mali rat – posljednji mletačko-osmanski sukob. Od sredine 18. stoljeća dolazi do opadanja, odnosno brojnost albanskih vojnika oscilira, da bi ona bila najmanja u posljednjim desetljećima opstojanja Mletačke Republike. Potonji podatak (malen broj Albanaca u navedenim postrojbama na izmaku stoljeća) nije uobičajen kada je riječ o vojnicima iz nekih drugih istočnojadranskih regija. Naime, posljednje godine Republike obilježila su revolucionarna zbivanja na europskome Zapadu i Napoleonski ratovi te je tada mletačka vlada po posljednji puta provela širu mobilizaciju svojih snaga. Činjenica da je zabilježen pad broja Albanaca može možda upućivati da su bili učestalije raspoređeni u neke druge postrojbe, ali zbog nedovoljne sačuvanosti arhivskoga gradiva to ne možemo tvrditi s potpunom sigurnošću.

Grafikon 3: Vremenski okvir bilježenja albanskih časnika i vojnika u prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)

Najstariji spomen jednoga albanskog vojnika zabilježen je 1703. godine. Riječ je o Franji *d'Albania*, kapetanu (*capitan*) konjaničke satnije u pukovniji Antuna Medina, tada stacioniranoj na području Grčke (Romanija). Kapetan je bio i Ivan Ginni, djelatnik u istoj konjaničkoj pukovniji 1705. godine. Kada je riječ o “najmlađim” spisima i bilježenju albanskih vojnika, godine 1795. spominje se Antun Gicca, kapetan u pješачkoj pukovniji Simeona Midde (zabilježen u Mlecima). Nadalje, godinu dana poslije popisivači su zabilježili Antuna Spiridiona Mirditu, naslovom *conte*, koji upućuje na njegov plemićki status, kadeta (*cadetto*) u pukovniji Jerolima Smeće/*Smeccchia* (Krf). Naposljetku, na Silvestorovo 1796.

godine u Mlecima je ubilježen Antun Scutari (izrijekom je navedeno da potječe iz Skadra), kapetan u pukovnji Vicka Michielija Vitturija. Potonja dva primjera također su se odnosila na pješačke postrojbe.

Kada je riječ o činovima, opažamo da je niz Albanaca obnašao zapažene dužnosti u mletačkome prekomorskom pješaštvu i konjaništvu. Navedimo neke primjere, na prvome mjestu one koji se odnose na pješaštvo. Iz obitelji Progina (*Progena*) to su bili dopukovnik (*tenente colonnello*) Petar Progina (*Progena*), dopukovnik *della milizia d'oltramarini*, čija je oporuka napisana 1741. godine u Zadru, a to je ujedno i godina njegove smrti.⁹ Iz iste je obitelji bio i pukovnik (*colonnello*) Nikola, zabilježen od 1783. do 1786. godine (povremeno stacioniran u Splitu, Zadru i Mlecima), a isti je čin od 1774. do 1779. godine obnašao i Marko Ginni. Visok čin dopukovnika obnašao je Ghega Ganna, prisutan 1720. godine u pješačkoj pukovnji Petra Corponesea.¹⁰ Zapažene su činove obnašali i članovi obitelji Gicca. Peppa Gicca bio je od 1737. do 1741. godine bojnik (*sargente maggiore*) koji je zapovijedao satnijom pukovnika Nikole Alačevića. Već je spomenut Antun Gicca, kapetan u postrojbi Simeona Midde (1795. – 1796.), u kojoj je Petar Gicca obnašao istovjetan čin 1795. godine.¹¹ Kako je prethodno navedeno, *conte* Antun Spiridion Mirdita bio je kadet u pukovnji Jerolima Smeće u posljednjim godinama opstojanja *Serenissime*. Iz iste su ugledne albanske obitelji potjecali (i nosili naslov *conte*) i pješački kapetani Antun (pukovnja koju je vodio Petar Rado, 1769.) i Franjo (ista pukovnja, zabilježen 1777. godine). Naposljetku, kada je riječ o činovima u pješačkim postrojbama, spomenimo i zastavnika (*alfier*) Pavla Krutu (*Paolo Crutta*) u pješačkoj pukovnji Petra Corponesea (1720.),¹² kaplara (*caporal*) Petra Gionija (pukovnja Benedikta Paskvalija/*Pasquali*; 1762. – 1772.),¹³ a kao obnašatelj specijalizirane službe (bubnjar/*trombetta*) u pješačkoj je jedinici pukovnika Nikole Markovića 1753. godine zabilježen Marko Polli. Zapažene su činove Albanci obnašali i u postrojbama *Croati a cavallo*. To su, primjerice, pukovnik Marko Ginni (sedamdesete godine 18. stoljeća), kapetani Franjo *d'Albania* (pukovnja Antuna Medina; 1703. – 1707.), Jakov Ginni (pukovnja Luje Detrika; 1715. – 1716.) i Petar iz Skadra (pukovnja Marka Ginnija; 1774. – 1779.). Od kraja sedamdesetih godina 18. stoljeća do samoga kraja Mletačke Republike čin natporučnika (*tenente capitan*) obnašao je Antun iz Skadra

⁹ Hrvatska – Državni arhiv u Zadru (DAZd) – Bilježnici Zadra: Tomaso de Franceschi (1722. – 1762.), b. VII: Testamenti, br. 93, 9. IV. 1741.

¹⁰ Iz obitelji Ganna spominje se 1715. Marko (*Marco*), običan vojnik u konjaničkoj pukovnji Nikole Divnića.

¹¹ Iz obitelji Gicca spominje se 1762. Junachi, običan vojnik u pješačkoj pukovnji Tripuna Štukanovića.

¹² Iz obitelji Kruta spominje se od 1724. do 1731. godine Nikola, običan vojnik u pješačkoj pukovnji Stjepana Buće.

¹³ Iz obitelji Gioni spominju se još i pješak Ghega (pukovnja Stjepana Buće; 1729.) i konjanik Franjo (pukovnja Franje Buća, 1759. – 1760.).

(pukovnije Marka Ginnija i Vicka Michielija Vitturija). Kao poručnik (*tenente*) bilježi se Marko Scura (pukovnija Šimuna Nassija; 1714.), a zastavnik je bio Josip Giuroi iz Skadra (pukovnija Nikole Divnića; 1709.).¹⁴ U obiteljskim vezama bili su i neki članovi obitelji Gionima. Godine 1729. izvori bilježe Bartola Matijina, kaplara (*caporal*) u pukovniji Nikole Divnića (1729.), dočim je njegov sin Antun isti dočasnički čin obnašao 1737. godine u pukovniji Luje Detrika. Naposljetku, službu glasnika (*forier*) u konjaničkoj pukovniji Franje Buća obnašao je Skadrainin Franjo Niko (1759.), a istu je dužnost od 1715. do 1728. imao u spomenutoj Detrikovoj pukovniji Nikola Gianachi.¹⁵ Prethodno navedeni podaci zorno nam kazuju kako su Albanci postizali zapažene časničke i dočasničke činove u oba mletačka prekojadranska kopnena vojna roda. Također, raščlamba ovoga popisanog ljudstva pokazuje i da su u vojnu službu pristupali članovi iz istih obitelji, nerijetko u najbližemu srodstvu (otac i sin ili braća).

Brojni se albanski vojnici u popisima bilježe samo jednokratno te nam, na žalost, za sada nije moguće pratiti tijek njihove vojne karijere. Ipak, zahvaljujući većemu uzorku kojim raspolažemo, za neke od njih saznajemo podatak o vremenskome trajanju vojne službe i mobilnosti unutar jedinica pješackoga ili konjaničkoga roda. S obzirom da su podaci za konjaničke vojnike sačuvani bolje i potpunije, za nekolicinu ondje prisutnih Albanaca možemo iščitati trajanje njihove aktivne službe. Primjerice, Nikola Giuroi u konjaničkoj pukovniji Nikole Divnića bio je prisutan četrnaest godina (od 1715. do 1729. godine), a po trinaest godina vojničkoga staža stekli su Marko Daichi (pukovnija Šimuna Nassija te potom Jurja Radoša; 1714. – 1727.), Bastijan Gianachi (pukovnija Luje Detrika; 1715. – 1728.) i njegov brat Nikola (ista pukovnija i isti raspon godina). Kada je riječ o pješacima, u primjeru Petra Gicce (ako je doista riječ o istoj osobi) bilježimo čak 33 godine vojne službe (pukovnije Tripuna Štukanovića i Simeona Midde; 1762. – 1795.), dočim je sedamnaest godina u aktivnome sastavu pukovnija Marka Ginnija i Vicka Michielija Vitturija imao Antun iz Skadra, koji je od natporučnika (1779.) napredovao do čina kapetana (1796.).

Popisivači su katkada, ali ne uvijek redovito i točno, bilježili dob i osobne fizičke karakteristike pojedinih vojnika. Uzorak kojime raspolažemo nije potpun, ali ipak – barem okvirno – pruža osnovne spoznaje o dobnoj starosti i izgledu albanskih pješaka i konjanika. Kada je riječ o prekomorskim pješacima, prosječna dob vojnika iznosila je 26 godina. Dobno najmlađi albanski prekomorski pješaci bili su Stjepan Vladović (*Vladovich*), u trenutku popisivanja u pukovniji Antuna Kumbata (1748.) star 18 godina, a jednaku je dob imao i Ivan Perdichi (pukovnija Tripuna Štukanovića; 1764.). Kada je riječ o konjanicima, prosječna dob ovdje

¹⁴ Iz obitelji Giuroi spominju se kao obični vojnici i Josipov sin Nikola (pukovnija Nikole Divnića; 1715. – 1729.) i pješak Stjepan (pukovnija Tripuna Štukanovića; 1768.).

¹⁵ Nikolin brat Bastijan bilježi se kao običan konjanički vojnik u istoj pukovniji od 1715. do 1728. godine.

analiziranih Albanaca iznosila je 45 godina. Ta je dob osjetno veća od prosječne godina starosti pješaka, što je – uzevši u obzir sveukupno gradiva koje se odnosi na *Fanti oltramarini* i *Croati a cavallo* – očekivan rezultat.¹⁶ Najstariji je konjanik bio već spomenuti kaplar Bartol Gionima (55 godina), a s 53 godine starosti zabilježeni su i Ivan iz Lješa (*Zuanne d'Alessio*), pripadnik pukovnije Nikole Divnića od 1729. do 1733. godine, kao i Skadranin Petar Petrović (*Petrovich*), vojnik u sastavu iste pukovnije tijekom istovjetnoga vremenskog razdoblja.

U popisima pripadnika pješačkih i konjaničkih postrojbi katkada su bilježeni i podaci o stasu (staturi) pojedinoga vojnika. Albance su, kao i pretežit dio prekomorskih pješaka i konjanika, mletački popisivači, bilježeći često stereotipne podatke, ponajviše opažali kao osobe srednjega stasa (*ordinario*), a njihov je postotni omjer 73,33 %. Na vojnike nižega rasta (*basso*) otpadalo je 13,33 %, a jednako tako i na pripadnike pješačkih i konjaničkih postrojbi koje su popisivači procijenili kao visoke (*alto*).¹⁷

Jedan od povremeno prisutnih podataka u popisima časnika, dočasnika i vojnika pojedinih satnija jest i boja kose dotičnoga pripadnika postrojbe. Prema iskazima popisivača Albanci su najčešće bili smeđokosi (*castagno* – 75,00 %), dočim na crnokose (*nero*) i sjedokose (*grisso*) vojnike otpada po 12,5 %.¹⁸

Za pripadnike konjaničkih postrojbi popisivači su katkada bilježili i boju konja kojega je dotični vojnik zaduživao tijekom svoje službe. U primjeru albanskih vojnika najučestalije su zastupljeni dorati (*bai, baio*), nešto manje riđani (*saur, sauro*), a tek u pojedinačnim primjerima sivci (*leard, leardo*), čilaši (*stor, storno*) i vrancani (*mor, moro*).

Albanski pješaci i konjanici bili su raspoređeni u satnije i pukovnije kojima su (uz primjere visokih časnika iz njihova užeg zavičaja) zapovijedali istaknuti protagonisti vojne povijesti istočnoga Jadrana u 18. stoljeću. Neki od njih zapaženi su i barem djelomično obrađeni u historiografskim radovima, ali za mnoge od njih istraživačka pregnuća i stjecanje novih spoznaja tek predstoji. U nizu zapovjednika postrojbi u kojima su djelovali albanski vojnici i časnici spomenut ćemo ovdje samo neke, velikim dijelom potomke uglednih dalmatinskih i bokeljskih plemićkih obitelji koje su pokoljenjima aktivno participirale u mletačkoj vojnoj

¹⁶ Prethodno smo napomenuli da su konjaničke postrojbe bile elitnije i skuplje te je stoga u njih priman manji broj vojnika, prije svega onih s prokušanim vještinama ratovanja, a samim time i dobro starijih.

¹⁷ Kao pješaka višega rasta popisivači su zabilježili Kristofora Aranzuola (pukovnika Ivana Antuna Kumbata, 1724.), a kao konjanika Anastazija Argisa, pripadnika pukovnije Antuna Medina 1713. godine.

¹⁸ Primjerice, kao sjedokosi vojnici zabilježeni su ponajprije oni Albanci srednje ili starije životne dobi. To su konjanici Marko Colla, spomenut u izvorima od 1729. do 1733. godine (pukovnika Nikole Divnića) u dobi od preko četrdeset godina, kao i Bartol Gionima, koji je u trenutku popisivanja 1729. godine bio u dobi od 55 godina.

službi. Držimo da njihovo dodatno spominjanje uz kratak osvrt na vojnu karijeru, kao i na arhivsko gradivo i literaturu, dodatno kontekstualizira važnost udjela Albanaca u mletačkim prekomorskim postrojbama. Kada je riječ o konjaničkim pukovnicima, to su, primjerice, zadarski plemići Šimun Nassi (sudionik Morejskoga rata i pukovnik od 1713. godine)¹⁹ kao i Lujo Detriko (1670. – 1749.), posljednji muški potomak srednjovjekovne zadarske plemićke obitelji, istaknuti sudionik Morejskoga rata (bitka kod Knina, Imotskoga, Herceg Novoga, Bara i Ulcinja) i na kraju karijere nositelj generalskoga čina.²⁰ Konjanički je pukovnik bio i šibenski plemić Nikola Divnić (1654. – 1734.), početkom Morejskoga rata guvernadur Skradina i zapovjednik na mletačko-osmanskoj granici u tome dijelu Dalmacije. Bojnikom je imenovan 1703., a pukovnikom 1707. godine. Osobito je bilo aktivno Divnićevo učešće, u svojstvu zapovjednika hrvatske konjice, tijekom Drugoga morejskog ili Maloga rata (1714. – 1718.), poglavito u borbama oko Sinja i Livna, prilikom osvajanja Imotskoga te u pohodu na područje Albanije.²¹ Hrvatskim konjaničkim postrojbama u kojima bilježimo Albance zapovijedali su i Bokelji – kotorski plemići Franjo Buća (koncem karijere glavni zapovjednik hrvatskoga konjaništva – *sargente maggiore di battaglia e soprintendente alla cavalleria*)²² i Tripun Gregorina (1719. – 1791.),²³ kao i paštrovski *conte* Antun Medin, potomak obitelji čiji su pripadnici tijekom 17. i 18. stoljeća učestalo bilježeni kao visoki časnici u mletačkim prekojadranskim konjaničkim i pješačkim jedinicama.²⁴

¹⁹ Podrobnije vidi: Čoralić, “Zadarski patricij Šimun Nassi”, 7-31. Gradivo o djelovanju Nassija u činu pukovnika pohranjeno je u: ASVe, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 824-825 (1714. – 1718.).

²⁰ Osnovne podatke o Luju Detriku vidi u: Carl Georg Friedrich Heyer von Rosenfeld, *Der Adel des Königreichs Dalmatien* (Nürnberg: Verlag von Bauer und Raspe, 1873; pretisak: Zagreb: Golden marketing, 1995), 39; Sabalich, *Guida archeologica di Zara* (Zara: Arnaldo Forni editore, 1897), 42, 110; Sabalich, “La Dalmazia guerriera”, 292; Tatjana Radauš; Josip Vrandečić, “Detriko”, u: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 3 (Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1993), 339; Peričić, “Neki Dalmatinci – generali stranih vojski”, 199; Čoralić, “Zadarski patricij Lujo Detriko (1672. – 1749.) – zapovjednik hrvatske konjice (*Cavalleria Croati*)”, *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* 32 (2014): 99-129. Gradivo o Detrikovom višedesetljetnom djelovanju u činu pukovnika pohranjeno je u: ASVe, Inquisitori... pubblici ruoli, b. 801-806 (1705. – 1744.).

²¹ Čoralić, “Šibenski plemić Nikola Divnić (1654. – 1734.)”, 125-145. U istome radu vidi i opsežniji popis literature o Nikoli, kao i o drugim članovima obitelji Divnić djelatnima u mletačkim prekomorskim postrojbama u ranome novom vijeku. Gradivo o djelovanju Nikole Divnića u činu pukovnika hrvatske konjice pohranjeno je u: ASVe, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 807-809 (1708. – 1733.).

²² Gradivo o djelovanju Franje Buća u činu pukovnika hrvatske konjice pohranjeno je u: ASVe, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 782-786 (1757. – 1776.).

²³ Tripun Gregorina odvjetao je kotorske obitelji istarskoga podrijetla (porečki plemići). Dopukovnikom je imenovan 1774. godine, a već sljedeće godine bilježimo ga u činu pukovnika hrvatske konjice. Usp.: Čoralić, Katušić, “Kotoranin Tripun Gregorina (1719-1791)”, 375-406. Gradivo o djelovanju Tripuna Gregorine u činu pukovnika pohranjeno je u: ASVe, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 815-820 (1775. – 1791.).

²⁴ Gradivo o djelovanju Antuna Medina u činu pukovnika hrvatske konjice pohranjeno je u: ASVe, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 821-823 (1703. – 1713.).

Još su brojniji i raznovrsniji (zavičajnim i socijalnim podrijetlom) visoki prekomorski časnici u pješačkim postrojbama. Albanci su tako djelovali u satnijama i pukovnijama kojima su zapovijedali plemići Trogira Juraj Radoš (oko 1661. – 1731., pukovnik od 1719. godine)²⁵ i Vicko Micheli Vitturi, isprva kapetan (sedamdesetih godina 18. stoljeća) u pukovnji Albanca Marka Ginnija, a od 1785. godine pukovnik.²⁶ Iz Dalmacije (vjerojatno zadarsko zaleđe) bio je i pukovnik Juraj Mitrović, djelatnik u posljednjim godinama opstojanja Serenissime,²⁷ kao i Kaštelanci Ivan Antun Kumbat (umro 1744.) i njegov sin Antun (umro 1749.), visoki vojni časnici i nositelji (iako pučkoga podrijetla) naslova *conte*.²⁸ Nadalje, pješački su pukovnici u postrojbama u kojima bilježimo vojnike s albanskoga područja često bili i Bokelji. To su, primjerice, kotorski plemić Benedikt Paskvali, djelatnik u činu pukovnika od oko 1750. do u sedamdesetih godina 18. stoljeća, koji je koncem karijere nagrađen činom generala,²⁹ Peraštani Jerolim Smeća/*Smacchia* (djelatnik devedesetih godina 18. stoljeća)³⁰ i Tripun Štukanović (umro 1769.)³¹ kao i budvanski *conte* Marko Antun Bubić (1735. – 1782.).³² Naposljetku,

²⁵ Gradivo o djelovanju Jurja Radoša u činu pukovnika pohranjeno je u: ASVe, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 826 (1719. – 1731.)

²⁶ Gradivo koje se odnosi na djelovanje Vicka Michelija Vitturija u činu pukovnika pohranjeno je u: ASVe, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 643-647 (1785. – 1797.)

²⁷ Gradivo o djelovanju Jurja Mitrovića u činu pukovnika pohranjeno je u: ASVe, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 663 (1793. – 1797.)

²⁸ Ivan Antun Kumbat (Kombat, Kumbatović) rođen je u Dalmaciji (Kaštel-Štafilić) u drugoj polovici 17. stoljeća. Težakoga je podrijetla, a prvotno je služio na mletačkoj galiji. Godine 1711. bilježi se kao kapetan; 1716. imenovan je pješačkim pukovnikom, potom brigadirom, a nakon Požarevačkoga mira 1718. godine general-bojnikom. Od 1718. do 1744. godine zapovijedao je mletačkom pješačkom pukovnijom na Krfu. Umro je na Krfu, a koncem života nagrađen je i naslovom *conte*. Junaštvo Ivana Antuna Kumbata opjevao je Andrija Kačić Miošić u svome djelu *Razgovor ugodni naroda slovinskoga*. Njegov je sin Antun također zapovijedao mletačkim pješačkim pukovnijama (od oko 1744. godine do smrti). Usp.: Giuseppe Ferrari Cupilli, *Cenni biografici di alcuni uomini illustri della Dalmazia* (Zara: S. Artale, 1887), 49-52; Sabalich, *Huomeni d'arme di Dalmazia*, 42; Peričić, "Neki Dalmatinci – generali stranih vojski", 199-201; Čoralić, Katušić, "Pukovnici, bojnici, kapetani – časnici iz kaštelanske obitelji Kumbat u službi Mletačke Republike (18. stoljeće)", *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 57 (2015): 145-183. Gradivo o djelovanju Ivana i Antuna Kumbata u činu pukovnika vidi u: ASVe, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 546-550 (1710. – 1748.).

²⁹ Gradivo o djelovanju Benedikta Paskvalija u činu pukovnika pohranjeno je u: ASVe, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 671-675 (1750. – 1774.). Vidi i: Peričić, "Neki Dalmatinci – generali stranih vojski", 201-202.

³⁰ Gradivo o djelovanju Jerolima Smeće u činu pukovnika pohranjeno je u: ASVe, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 702 (1794. – 1796.).

³¹ Tripun Štukanović pukovnik je od 1765. godine, a iste je godine imenovan vojnim zapovjednikom (guvernadurom) u Kotoru. Podrobnije vidi: Čoralić, Katušić, "Peraštanin Tripun Štukanović", 385-410. Gradivo o djelovanju Tripuna Štukanovića u činu pukovnika pohranjeno je u: ASVe, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 703 (1760. – 1769.).

³² Marko Antun Bubić pedesetih je godina povjerenik za mletačke granice prema Albaniji, a koncem pedesetih i početkom šezdesetih godina djeluje kao zapovjednik mornaričkih postrojbi koje ratuju sa sjevernoafričkim gusarima. Godine 1767. imenovan je pukovnikom i mletačkim nadzornikom za

neki su Albanci zabilježeni i u pukovniji kojom je zapovijedao Crnogorac Ivan Krapović (prva polovica 18. stoljeća), zavičajem s područja Maina.³³

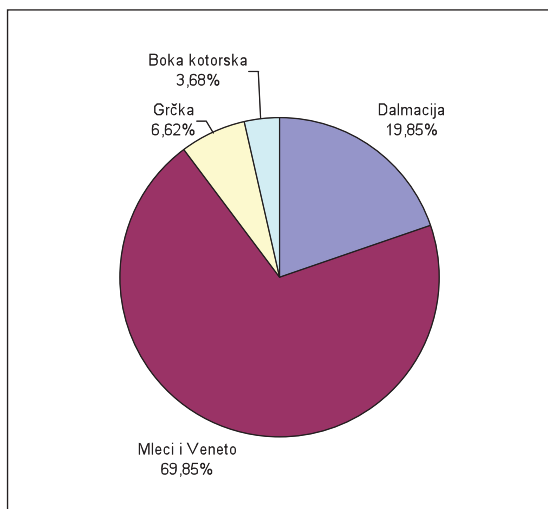
Satnije pojedinih mletačkih pješačkih i konjaničkih pukovnija bile su tijekom 18. stoljeća, a osobito nakon okončanja posljednjega mletačko-osmanskog rata, stacionirane diljem glavnih vojnih uporišnih točaka *Serenissime*. To su gradovi-utvrde duž mletačkoga kopnenog posjeda diljem Veneta, odnosno *terraferme* (Mleci – Lido, Padova, Treviso, Palmanova, Verona, Bergamo, Udine i druga), vodeća uporišta duž istočnoga Jadrana (Zadar, Split, Kotor) te nakon Požarevačkoga mira 1718. godine i preostale mletačke stečevine na području grčkoga arhipelaga. Jedinice su, kako vrela svjedoče, bile vrlo mobilne te se pojedine satnije unutar malenoga broja godina bilježe na raznim lokacijama. Statistički promatrano (Vidi: Grafikon 4), albanski se vojnici, odnosno njihove postrojbe, najčešće bilježe na području Veneta – u Mlecima i duž mletačkih gradova diljem Terraferme (69,85 % u omjeru svih spomenutih mjesta popisivanja satnija i pukovnija). Unutar toga područja prevagu imaju Mleci odnosno tamošnja vojna baza na Lidu – zborna mjesto unovačenih vojnika odakle su se pojedine postrojbe upućivale na vršenje vojne službe.³⁴ Osim glavnoga grada Republike Svetoga Marka, na području Veneta – kao mjesta stacioniranja postrojbi u kojima su djelovali novljanski pješaci i konjanici – učestalije su zabilježeni Verona, Bergamo, Brescija, Treviso, Udine, Palmanova i utvrda Salò, dočim se Padova bilježi u pojedinačnim primjerima. Kada je riječ o vojnim uporištima duž istočne obale Jadrana, na području Mletačke Dalmacije ova je skupina vojnika zabilježena s 19,85 %. Prednjači glavni grad Dalmacije Zadar (u ukupnome omjeru zastupljen s 17,65 %, a u omjeru dalmatinskih gradova s čak 88,89 %), dok se u pojedinačnim primjerima bilježe Split i mjesto Sutomišćica na otoku Ugljanu. Na grčkome su području (otok Krf i kopneni dio mletačkih posjeda nazvan Romanija) Albanci zabilježeni s 6,62 %, a najmanji ih je postotak (3,68 %) popisan u Boki kotorskoj, odnosno tamošnjemu glavnom gradu Mletačke Albanije Kotoru.

područje Pobora, Maina i Braića. Vojnu je karijeru okončao u Zadru u činu generala. Podrobnije vidi u: Čoralić, Katušić, "Od afričke obale do dalmatinske prijestolnice – mletački general Marko Antun Bubić (1735. – 1802.)", 139-172. Gradivo o djelovanju Marka Antuna Bubića u činu pukovnika pohranjeno je u: ASVe, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 499-500 (1779. – 1791.).

³³ Podrobnije vidi u: Čoralić, "Mletački pukovnik Ivan Krapović iz Maina", 81-106. Gradivo o Krapovićevu djelovanju u činu pukovnika pohranjeno je u: ASVe, Inquisitori ... pubblici ruoli, b. 600A, 629-633 (1737. – 1743.).

³⁴ Sami Mleci, odnosno Lido, bili su zastupljeni s 38,24 % u omjeru svih mjesta popisivanja (od Veneta do Grčke) albanskih vojnika, a unutar talijanskih vojnih baza Mleci su bili prisutni sa znatnih 54,74 %.

Grafikon 4: Mjesta (područja) popisivanja albanskih vojnika u pješničkim i konjaničkim postrojbama

Zaključak

Mletačke prekojadranske kopnene postrojbe *Fanti oltramarini* i *Croati a cavallo* bile su popunjavane ponajprije vojnim ljudstvom zavičajem s istočne obale Jadrana, odnosno s tadašnjih i bivših posjeda *Serenissime*. Uz njih su zapažen dio postrojbi činili i vojnici iz Crne Gore, talijanskih gradova, ali i s područja sjeverne Hrvatske te iz raznih dijelova središnje i zapadne Europe. Stanovnici Albanije, područja koje se većim dijelom još koncem 15. stoljeća nalazilo pod osmanskom vlašću i za Mlečane faktički bilo trajno izgubljeno, tijekom svih stoljeća, sve do pada Republike Svetoga Marka 1797. godine, svoju egzistenciju pronalazili su izvan domovine djelujući u izbjeglištvu u Boki kotorskoj, Dalmaciji, Istri, Mlecima i Venetu te u srednjim i južnim dijelovima Apeninskoga poluotoka. Pri tome je vojna služba, često iz pokoljenja u pokoljenje, predstavljala jedan od izlaza za otpočinjanje novoga života. *Soldati Albanesi* i *Cappelletti* formacije su poznate još od početka ranoga novog vijeka, ali se okončanjem mletačko-osmanskih ratova početkom 18. stoljeća njihove postrojbe najčešće raspuštaju, a časnici, dočasnici i obični vojnici priključeni su sastavu drugih mletačkih kopnenih snaga. Takav su primjer *Fanti oltramarini* i *Croati a cavallo* u kojima su Albanci, prema do sada istraženim popisima magistrature *Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli*, činili zapaženu zavičajnu skupinu. U izvorima se najčešće bilježe općim oznakama *d'Albania* ili *Albanese*, a u manjemu broju primjera njihov je zavičaj imenovan konkretnim gradovima (Skadar, Lješ). Najsnažniji intenzitet njihova spominjanja u rečenim postrojbama zbivao se tijekom prve polovice 18. stoljeća,

a očekivano su brojčano više bili zastupljeni u pješačkim jedinicama. Neki od njih, kako je navedeno, nositelji su prestižnih vojnih činova (pukovnici, dopukovnici, kapetani), a u postrojbe su uključivali i članove svojih obitelji. Mjesta njihova djelovanja – ovisno o ratnim i mirnodopskim potrebama – zahvaćala su široko područje mletačkih stečevina od Veneta, preko Istre i Dalmacije, do Boke kotorske te grčkoga arhipelaga i Peloponeza. U ovome je prilogu predstavljen tek djelić sadržajem prebogate i još uvijek nedovoljno istražene uloge Albanaca u mletačkoj vojsci, a zasigurno će buduća istraživanja, kako iz mletačkoga Državnog arhiva, tako i iz pismohrana u Zadru i Kotoru, iznjedriti još pregršt novih i uporabljivih podataka. Ova tema, kao i davno zaboravljeni albanski vojnici koji su ratovali pod stijegom svetoga Marka, zasigurno to višestruko zavrjeđuju.

PRILOZI

PRILOG 1

Popis albanskih vojnika zabilježenih u mletačkim pješačkim i konjaničkim postrojbama tijekom 18. stoljeća iz fonda Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli u Archivio di Stato di Venezia³⁵

1. **Aleksandar d'Albania** – Juraj – Albanija – konjaništvo – čilaš – kapetan Aleksandar Duplančić – pukovnik Tripun Gregorina – Mleci, 12. 1. 1786. – b. 817.
Aleksandar d'Albania – Juraj – Albanija – konjaništvo – čilaš – kapetan Aleksandar Duplančić – pukovnik Tripun Gregorina – Kotor, 1. 8. 1786. – b. 818.
2. **Alessio, Ivan/Gion** – Andrija – Lješ – konjaništvo – 49 – srednjeg rasta – smeđokos – dorat – bojnik Lujo Karlo Benja – pukovnik Nikola Divnić – Treviso, 13. 10. 1729. – b. 809.
Alessio, Ivan/Gion – Andrija – Lješ – konjaništvo – 50 – srednjeg rasta – smeđokos – dorat – bojnik Lujo Karlo Benja – pukovnik Nikola Divnić – Palmanova, 6. 4. 1730. – b. 809.
Alessio, Ivan/Gion – Andrija – Lješ – konjaništvo – 52 – srednjeg rasta – smeđokos – dorat – bojnik Lujo Karlo Benja – pukovnik Nikola Divnić – Udine, 29. 9. 1732. – b. 809.
Alessio, Ivan/Gion – Andrija – Lješ – konjaništvo – 52 – srednjeg rasta – smeđokos – dorat – bojnik Lujo Karlo Benja – pukovnik Nikola Divnić – Mleci, 27. 12. 1732. – b. 809.
Alessio, Ivan/Gion – Andrija – Lješ – konjaništvo – 53 – srednjeg rasta – smeđokos – dorat – bojnik Lujo Karlo Benja – pukovnik Nikola Divnić – Brescia, 5. 7. 1733. – b. 809.
3. **Alšanić/Alsanich, Špiro** – Karlo – Albanija – pješaštvo – pukovnik Marko Antun Bubić – pukovnik Marko Antun Bubić – Mleci, 29. 9. 1775. – b. 500.
4. **Andrija Albanese** – Ivan – Albanija – konjaništvo – dorat – kapetan Ivan Radnić – pukovnik Šimun Nassi – Mleci, 20. 4. 1717. – b. 825.
5. **Antunović/Antunovich, Gega/Ghega** – Antun – Skadar – pješaštvo – pukovnik Stjepan Buća – pukovnik Stjepan Buća – Split, 25. 1. 1715. – b. 501.

³⁵ Vojnici se navode abecednim slijedom, a uz osnovne podatke (prezime, ime, ime oca, zavičajno podrijetlo) navode se satnije (*compagnia*) i pukovnije (*reggimento*) unutar kojih su djelovali, vojni čin, osobne značajke (dob, stas, boja kose), podaci o konjima (za pripadnike konjaničkih postrojbi), mjesto i datum popisivanja te signatura (broj svežnja, odnosno buste) unutar arhivskoga fonda Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli u Archivio di Stato di Venezia.

6. **Aranzuolo, Kristofor** – Jurić/Giurich – Albanija – pješaštvo – 20 – visok – smeđokos – pukovnik Ivan Antun Kumbat – pukovnik Ivan Antun Kumbat – Krf, 1. 9. 1724. – b. 546.
7. **Arbanasi, Ilija** – Dimo – Albanija – pješaštvo – 35 – srednjeg rasta – smeđokos – kapetan Zorzi Scordilli – pukovnik Ivan Krapović – Kotor, 10. 6. 1770. – b. 633.
8. **Argis, Anastazije** – Vecchier – Albanija – konjaništvo – visok – crnokos – sivac – pukovnik Antun Medin – pukovnik Antun Medin – Mleci, 1. 7. 1713. – b. 823.
9. **Braichi, Stjepan** – Juraj – Albanija – pješaštvo – kapetan Danijel Kumbat – pukovnik Antun Kumbat – Mleci, 5. 10. 1748. – b. 550.
10. **Brufaldi, Josip** – Jakov – Albanese – pješaštvo – 30 – srednjeg rasta – crnokos – kapetan Antun Kumbat – pukovnik Ivan Antun Kumbat – Mleci, 30. 3. 1725. – b. 546.
11. **Bubci, Gioza** – Petar – Skadar – konjaništvo – dopukovnik Juraj Radoš – pukovnik Šimun Nassi – Zadar, 15. 6. 1714. – b. 824.
12. **Bulli, Dimitrije** – Stjepan – Albanija – pješaštvo – kapetan Jerolim Smeća – pukovnik Benedikt Paskvali – Mleci, 5. 6. 1770. – b. 674.
Bulli, Dimitrije – Stjepan – Albanija – pješaštvo – kapetan Jerolim Smeća – pukovnik Benedikt Paskvali – Udine, 16. 2. 1773. – b. 675.
13. **Colla, Marko** – Ivan/Gion – Albanija – konjaništvo – 43 – srednjeg rasta – sjedokos – dorat – boжник Lujo Karlo Benja – pukovnik Nikola Divnić – Treviso, 13. 10. 1729. – b. 809.
Colla, Marko – Ivan/Gion – Albanija – konjaništvo – 44 – srednjeg rasta – sjedokos – dorat – boжник Lujo Karlo Benja – pukovnik Nikola Divnić – Palmanova, 6. 4. 1730. – b. 809.
Colla, Marko – Ivan/Gion – Albanija – konjaništvo – 46 – srednjeg rasta – sjedokos – dorat – boжник Lujo Karlo Benja – pukovnik Nikola Divnić – Udine, 29. 9. 1732. – b. 809.
Colla, Marko – Ivan/Gion – Albanija – konjaništvo – 46 – srednjega rasta – sjedokos – dorat – boжник Lujo Karlo Benja – pukovnik Nikola Divnić – Mleci, 27. 12. 1732. – b. 809.
Colla, Marko – Ivan/Gion – Albanija – konjaništvo – 47 – srednjega rasta – sjedokos – dorat – boжник Lujo Karlo Benja – pukovnik Nikola Divnić – Brescia, 5. 7. 1733. – b. 809.
14. **Condò, Todor** – Nikola – Albanija – pješaštvo – pukovnik Ivan Krapović – pukovnik Ivan Krapović – Krf, 20. 5. 1740. – b. 630.

15. **Daichi, Marko** – Pavao – Skadar – konjaništvo – dopukovnik Juraj Radoš – pukovnik Šimun Nassi – Zadar, 15. 6. 1714. – b. 824.
Daichi, Marko – Pavao – Skadar – konjaništvo – dopukovnik Juraj Radoš – pukovnik Šimun Nassi – Zadar, 1. 7. 1716. – b. 824.
Daichi, Marko – Pavao – Skadar – konjaništvo – pukovnik Juraj Radoš – pukovnik Juraj Radoš – Treviso, 19. 1. 1720. – b. 826.
Daichi, Marko – Pavao – Skadar – konjaništvo – pukovnik Juraj Radoš – pukovnik Juraj Radoš – Verona, 8. 10. 1724. – b. 826.
Daichi, Marko – Pavao – Skadar – konjaništvo – kapetan Lovro Radoš – pukovnik Juraj Radoš – Brescia, 4. 8. 1727. – b. 826.
16. **Franjo d'Albania** – Albanija – konjaništvo/kapetan – kapetan *Franjo d'Albania* – pukovnik Antun Medin – Romanija, 20. 10. 1703. – b. 821.
Franjo d'Albania – Albanija – konjaništvo/kapetan – kapetan *Franjo d'Albania* – pukovnik Antun Medin – Romanija, 30. 9. 1705. – b. 821.
Franjo d'Albania – Albanija – konjaništvo/kapetan – kapetan *Franjo d'Albania* – pukovnik Antun Medin – Romanija, 30. 10. 1706. – b. 822.
Franjo d'Albania – Albanija – konjaništvo/kapetan – kapetan *Franjo d'Albania* – pukovnik Antun Medin – Romanija, 30. 9. 1707. – b. 822.
17. **Franić, Toma** – Jakov – Albanija – pješaštvo – kapetan Andrija Medin – pukovnik Tripun Štukanović – b. 703 – Mleci, 29. 12. 1764. – b. 703.
18. **Franjo Niko?** – Marko – Skadar – konjaništvo/glasnik – dopukovnik Antun Duplančić – pukovnik Franjo Buća – Mleci, 10. 8. 1759. – b. 782.
19. **Gana/Ganna, Gega/Ghega** – Albanija – pješaštvo/dopukovnik – dopukovnik Gega/Ghega Gana/Ganna – pukovnik Petar Corponese – Zadar, 21. 5. 1720. – b. 551.
20. **Gana/Ganna, Marko** – Nikola – Albanija – konjaništvo – kapetan Franjo Buća – pukovnik Nikola Divnić – Mleci, 6. 6. 1715. – b. 807.
21. **Gianachi, Bastian** – Ivan – Albanija – konjaništvo – sivac – pukovnik Lujo Detriko – pukovnik Lujo Detriko – Mleci, 10. 5. 1715. – b. 801.
Gianachi, Bastian – Ivan – Albanija – konjaništvo – sivac – pukovnik Lujo Detriko – pukovnik Lujo Detriko – Zadar, 1. 7. 1716. – b. 801.
Gianachi, Bastian – Ivan – Albanija – konjaništvo – sivac – pukovnik Lujo Detriko – pukovnik Lujo Detriko – Treviso, 9. 4. 1724. – b. 802.
Gianachi, Bastian – Ivan – Albanija – konjaništvo – 37 – srednjeg rasta – crnokos – sivac – pukovnik Lujo Detriko – pukovnik Lujo Detriko – Salò, 18. 4. 1728. – b. 803.

22. **Gianachi, Nikola** – Ivan – Albanija – konjaništvo – riđan – pukovnik Lujo Detriko – pukovnik Lujo Detriko – Mleci, 10. 5. 1715. – b. 801.
- Gianachi, Nikola** – Ivan – Albanija – konjaništvo – riđan – pukovnik Lujo Detriko – pukovnik Lujo Detriko – Zadar, 1. 7. 1716. – b. 801.
- Gianachi, Nikola** – Ivan – Albanija – konjaništvo/glasnik – 38 – nizak – smeđokos – riđan – pukovnik Lujo Detriko – pukovnik Lujo Detriko – Salò, 18. 4. 1728. – b. 803.
23. **Gicca, Antun** – Albanija – pješaštvo/kapetan – kapetan Antun Gicca – pukovnik Simeone Midda – Mleci, ožujak 1795. – b. 492B.
- Gicca, Antun** – Albanija – pješaštvo/kapetan – kapetan Antun Gicca – pukovnik Juraj Mitrović – Mleci, ožujak 1796. – b. 492B.
- Gicca, Antun** – Albanija – pješaštvo/kapetan – kapetan Antun Gicca – pukovnik Juraj Mitrović – Mleci, 31. 12. 1796. – b. 663.
24. **Gicca, Junachi** – Gicca – Albanija – pješaštvo – kapetan Aleksandar Rado – pukovnik Tripun Štukanović – Mleci, 30. 4. 1762. – b. 703.
25. **Gicca, Peppa** – Gicca – Albanija – pješaštvo/bojnik – bojnik Peppa Gicca – pukovnik Nikola Alačević – Mleci, 1. 10. 1737. – b. 458.
- Gicca, Peppa** – Gicca – Albanija – pješaštvo/bojnik – bojnik Peppa Gicca – pukovnik Nikola Alačević – Mleci, 10. 4. 1738. – b. 458.
- Gicca, Peppa** – Gicca – Albanija – pješaštvo/bojnik – bojnik Peppa Gicca – pukovnik Nikola Alačević – Mleci, 17. 6. 1738. – b. 458.
- Gicca, Peppa** – Gicca – Albanija – pješaštvo/bojnik – bojnik Peppa Gicca – pukovnik Nikola Alačević – Brescia, 1. 12. 1739. – b. 458.
- Gicca, Peppa** – Gicca – Albanija – pješaštvo/bojnik – bojnik Peppa Gicca – pukovnik Nikola Alačević – Brescia, 24. 12. 1739. – b. 458.
- Gicca, Peppa** – Gicca – Albanija – pješaštvo/bojnik – bojnik Peppa Gicca – pukovnik Nikola Alačević – Udine, 24. 6. 1740. – b. 459.
- Gicca, Peppa** – Gicca – Albanija – pješaštvo/bojnik – bojnik Peppa Gicca – pukovnik Nikola Alačević – Verona, 10. 11. 1740. – b. 459.
- Gicca, Peppa** – Gicca – Albanija – pješaštvo/bojnik – bojnik Peppa Gicca – pukovnik Nikola Alačević – Verona, 13. 12. 1740. – b. 459.
- Gicca, Peppa** – Gicca – Albanija – pješaštvo/bojnik – bojnik Peppa Gicca – pukovnik Nikola Alačević – Bergamo, 28. 8. 1741. – b. 459.
26. **Gicca, Petar** – Albanija – pješaštvo/zastavnik – kapetan Aleksandar Rado – pukovnik Tripun Štukanović – Mleci, 30. 4. 1762. – b. 703.

- Gicca, Petar** – Albanija – pješaštvo/kapetan – kapetan Petar Gicca – pukovnik Simeone Midda – Mleci, ožujak 1795. – b. 492B.
27. **Ginni, Ivan** – Albanija – konjaništvo – srednjeg rasta – smeđokos – riđan – pukovnik Antun Medin – pukovnik Antun Medin – Romanija – 30. 3. 1705. – b. 821.
28. **Ginni, Jakov** – Albanija – konjaništvo/kapetan – kapetan Jakov Ginni – pukovnik Lujo Detriko – Mleci, 4. 5. 1715. – b. 801.
- Ginni, Jakov** – Albanija – konjaništvo/kapetan – kapetan Jakov Ginni – pukovnik Lujo Detriko – Zadar, 1. 7. 1716. – b. 801.
29. **Ginni, Marko** – Albanija – pješaštvo/pukovnik – pukovnik Marko Ginni – pukovnik Marko Ginni?, 1774. – 1779. – b. 604A.
30. **Gioni, Franjo** – Marko – Albanija – konjaništvo – dorat – dopukovnik Aleksandar Duplančić – pukovnik Franjo Buća – Mleci, 10. 8. 1759. – b. 782.
- Gioni, Franjo** – Marko – Albanija – konjaništvo – dorat – dopukovnik Aleksandar Duplančić – pukovnik Franjo Buća – Salò, 14. 8. 1760. – b. 783.
- Gioni, Franjo** – Marko – Albanija – konjaništvo – dorat – dopukovnik Aleksandar Duplančić – pukovnik Franjo Buća – Brescia, 24. 9. 1760. – b. 783.
31. **Gioni, Gega/Ghega** – Ivan – Skadar – pješaštvo – 26 – srednjeg rasta – smeđokos – pukovnik Stjepan Buća – pukovnik Stjepan Buća – Brescia, 10. 10. 1729. – b. 503.
32. **Gioni, Petar** – Ivan – Albanija – pješaštvo – pukovnik Benedikt Paskvali – pukovnik Benedikt Paskvali – Zadar, 18. 8. 1762. – b. 671.
- Gioni, Petar** – Ivan – Albanija – pješaštvo – pukovnik Benedikt Paskvali – pukovnik Benedikt Paskvali – Mleci, 1. 12. 1765. – b. 672.
- Gioni, Petar** – Ivan – Albanija – pješaštvo/kaplar – pukovnik Benedikt Paskvali – pukovnik Benedikt Paskvali – Verona, 24. 1. 1766. – b. 671.
- Gioni, Petar** – Ivan – Albanija – pješaštvo/kaplar – pukovnik Benedikt Paskvali – pukovnik Benedikt Paskvali – Bergamo, 28. 3. 1769. – b. 673.
- Gioni, Petar** – Ivan – Albanija – pješaštvo/kaplar – pukovnik Benedikt Paskvali – pukovnik Benedikt Paskvali – Bergamo, 9. 11. 1770. – b. 674.
- Gioni, Petar** – Ivan – Albanija – pješaštvo/kaplar – pukovnik Benedikt Paskvali – pukovnik Benedikt Paskvali – Bergamo, 31. 3. 1772. – b. 675.
33. **Gionima, Antun** – Bartol – Skadar – konjaništvo/kaplar – čilaš – bojnik Franjo Benja – pukovnik Lujo Detriko – Padova, 14. 8. 1737. – b. 804.
34. **Gionima, Bartol** – Matija – Skadar – konjaništvo/kaplar – 55 – sjedokos – pukovnik Nikola Divnić – pukovnik Nikola Divnić – Mleci, 30. 12. 1729. – b. 809.

35. **Giura, Ivan** – Konstantin – Albanija – pješništvo – pukovnik Marko Antun Bubić – pukovnik Marko Antun Bubić – Mleci, 29. 9. 1775. – b. 500.
36. **Giuroi, Josip** – Solomon – Skadar – konjaništvo/zastavnik – pukovnik Nikola Divnić – pukovnik Nikola Divnić – Zadar, 1. 5. 1709. – b. 807.
37. **Giuroi, Nikola** – Josip – Skadar – konjaništvo – pukovnik Nikola Divnić – pukovnik Nikola Divnić – Mleci, 7. 3. 1715. – b. 807.
- Giuroi, Nikola** – Josip – Skadar – konjaništvo – pukovnik Nikola Divnić – pukovnik Nikola Divnić – Mleci, 30. 12. 1729. – b. 809.
38. **Giuroi, Stjepan** – Skadar – pješništvo – pukovnik Tripun Štukanović – pukovnik Tripun Štukanović – Kotor, 1. 9. 1768. – b. 703.
39. **Jach, Ivan** – Skadar – pješništvo – pukovnik Petar Corponese – pukovnik Petar Corponese – Zadar, 29. 7. 1728. – b. 552.
40. **Juraj d'Albania** – Aleksandar – Albanija – konjaništvo – dorat – kapetan Aleksandar Duplančić – pukovnik Tripun Gregorina – Kotor, 1. 8. 1786. – b. 818.
41. **Kostuić/Costuich, Ivan** – Mihovil – Albanija – pješništvo – 24 – nizak – smeđokos – kapetan Tripun Štukanović – pukovnik Stjepan Buća – Mleci, 31. 8. 1741. – b. 509.
42. **Kruta/Crutta, Nikola** – Lazar – Albanija – pješništvo – 24 – nizak – smeđokos – pukovnik Stjepan Buća – pukovnik Stjepan Buća – Brescia, 1. 11. 1724. – b. 501.³⁶
- Kruta/Crutta, Nikola** – Lazar – Albanija – pješništvo – nizak – smeđokos – pukovnik Stjepan Buća – pukovnik Stjepan Buća – Brescia, 4. 8. 1729. – b. 502.
- Kruta/Crutta, Nikola** – Lazar – Albanija – pješništvo – nizak – smeđokos – pukovnik Stjepan Buća – pukovnik Stjepan Buća – Brescia, 10. 10. 1729. – b. 503.
- Kruta/Crutta, Nikola** – Lazar – Albanija – pješništvo – nizak – smeđokos – pukovnik Stjepan Buća – pukovnik Stjepan Buća – Bergamo, 18. 4. 1731. – b. 504.
43. **Kruta/Crutta, Pavao** – Andrija – Albanija – pješništvo/zastavnik – bojnik Ivan Corponese – pukovnik Petar Corponese – Zadar, 21. 5. 1720. – b. 551.
44. **Levanti, Konstantin** – Antun – Skadar – pješništvo – 24 – srednjeg rasta – smeđokos – pukovnik Petar Corponese – pukovnik Petar Corponese – Zadar, 1. 1. 1727. – b. 552.
- Levanti, Konstantin** – Antun – Skadar – pješništvo – 25 – srednjeg rasta – smeđokos – pukovnik Petar Corponese – pukovnik Petar Corponese – Zadar, 29. 7. 1728. – b. 552.

³⁶ Dopisano da je u službi četiri godine.

45. **Manoli, Stjepan** – Albanija – pješaštvo – kapetan Antun Kumbat – pukovnik Ivan Antun Kumbat – Padova – 17. 2. 1727. – b. 547.
46. **Markov, Petar** – Marko – Skadar – pješaštvo – pukovnik Juraj Medin – pukovnik Juraj Medin – Mleci, 29. 3. 1727. – b. 648.
47. **Metachsa, Alvis** – Juraj – Albanija – pješaštvo – 29 – kapetan Antun Kumbat – pukovnik Ivan Antun Kumbat – Mleci, 25. 8. 1729. – b. 547.
48. **Mirdita, Antun**³⁷ – Albanija – pješaštvo/kapetan – kapetan Antun Mirdita – pukovnik Petar Rado – Kotor, 31. 10. 1769. – b. 686.
49. **Mirdita, Franjo**³⁸ – Albanija – pješaštvo/kapetan – kapetan Franjo Mirdita – pukovnik Petar Rado – Krf, 29. 6. 1777. – b. 686.
50. **Mirdita, Spiridion Antun**³⁹ – Franjo – Albanija – pješaštvo/kadet – kapetan Nikola Paštrović – pukovnik Jerolim Smeća – Krf, 10. 5. 1796. – b. 702.
51. **Morichi, Nikola** – Andrija – Lješ – konjaništvo – dopukovnik Juraj Radoš – pukovnik Šimun Nassi – Zadar, 1. 7. 1716. – b. 824.
52. **Ortolan, Šimun** – Toma – Albanese – pješaštvo – pukovnik Marko Antun Bubić – pukovnik Marko Antun Bubić – Mleci, 29. 9. 1775. – b. 500.
53. **Pali, Andrija** – Krstitelj – Albanija – konjaništvo – riđan – kapetan Lujo Karlo Benja – pukovnik Šimun Nassi – Zadar, 1. 7. 1716. – b. 825.
54. **Penšević/Pensevich, Marko** – Albanija – pješaštvo – 30 – kapetan Antun Marković – pukovnik Stjepan Buća – Brescia, 11. 1. 1729. – b. 503.
55. **Perdichi, Ivan** – Špiro – Albanija – pješaštvo – 18 – kapetan Andrija Medin – pukovnik Tripun Štukanović – b. 703 – Mleci, 29. 12. 1764. – b. 703.
56. **Petar d'Albania** – Juraj – Albanija – pješaštvo – kapetan Jerolim Smeća – pukovnik Benedikt Paskvali – Salò, 2. 12. 1765. – b. 671.
- Petar d'Albania** – Juraj – Albanija – pješaštvo – kapetan Jerolim Smeća – pukovnik Benedikt Paskvali – Mleci, 17. 12. 1766. – b. 672.
- Petar d'Albania** – Juraj – Albanija – pješaštvo – kapetan Jerolim Smeća – pukovnik Benedikt Paskvali – Mleci, 5. 6. 1770. – b. 674.
- Petar d'Albania** – Juraj – Albanija – pješaštvo – kapetan Jerolim Smeća – pukovnik Benedikt Paskvali – Udine, 16. 2. 1773. – b. 675.
57. **Petrović/Petrovich, Petar** – Ivan – Skadar – konjaništvo – 49 – srednjeg rasta – smeđokos – vranac – bojnič Lujo Karlo Benja – pukovnik Nikola Divnić – Treviso, 13. 10. 1729. – b. 809.

³⁷ Uz prezime dopisano *conte*.

³⁸ Uz prezime dopisano *conte*.

³⁹ Uz prezime dopisano *conte*.

- Petrović/Petrovich, Petar** – Ivan – Skadar – konjaništvo – 50 – srednjeg rasta – smeđokos – vranac – bojnik Lujo Karlo Benja – pukovnik Nikola Divnić – Palmanova, 6. 4. 1730. – b. 809.
- Petrović/Petrovich, Petar** – Ivan – Skadar – konjaništvo – 52 – srednjeg rasta – smeđokos – vranac – bojnik Lujo Karlo Benja – pukovnik Nikola Divnić – Udine, 29. 9. 1732. – b. 809.
- Petrović/Petrovich, Petar** – Ivan – Skadar – konjaništvo – 52 – srednjeg rasta – smeđokos – vranac – bojnik Lujo Karlo Benja – pukovnik Nikola Divnić – Mleci, 27. 12. 1732. – b. 809.
- Petrović/Petrovich, Petar** – Ivan – Skadar – konjaništvo – 53 – srednjeg rasta – smeđokos – vranac – bojnik Lujo Karlo Benja – pukovnik Nikola Divnić – Brescia, 5. 7. 1733. – b. 809.
58. **Polli, Marko** – Petar – Albanija – pješaštvo/bubnjar – pukovnik Nikola Marković – pukovnik Nikola Marković – Mleci, 20. 12. 1753. – b. 634.
59. **Prenz, Colla** – Albanija – pješaštvo – kapetan Luka Makedonija – dopukovnik Nikola Visković – Zadar, 15. 6. 1714. – b. 715.
60. **Prenz, Driaz** – Skadar – pješaštvo – kapetan Franjo Crnica – pukovnik Jure Franić – Mleci, 31. 5. 1711. – b. 590.
61. **Prenz, Ivan** – Ivan – Skadar – pješaštvo – pukovnik Stjepan Buća – pukovnik Stjepan Buća – Brescia, 10. 10. 1729. – b. 503.
62. **Progina/Progena, Nikola** – Albanija – pješaštvo/pukovnik – pukovnik Nikola Progina – pukovnik Nikola Progina – Split, 11. 8. 1783. – b. 683.
- Progina/Progena, Nikola** – Albanija – pješaštvo/pukovnik – pukovnik Nikola Progina – pukovnik Nikola Progina – Zadar, 29. 9. 1783. – b. 683.
- Progina/Progena, Nikola** – Albanija – pješaštvo/pukovnik – pukovnik Nikola Progina – pukovnik Nikola Progina – Mleci, 19. 6. 1784. – b. 683.
- Progina/Progena, Nikola** – Albanija – pješaštvo/pukovnik – pukovnik Nikola Progina – pukovnik Nikola Progina – Mleci, 30. 6. 1785. – b. 685.
- Progina/Progena), Nikola** – Albanija – pješaštvo/pukovnik – pukovnik Nikola Progina – pukovnik Nikola Progina – Mleci, 30. 6. 1786. – b. 685.
63. **Renšević/Rensevich, Marko** – Petar – Albanija – pješaštvo – kapetan Antun Marković – pukovnik Stjepan Buća – Mleci, 29. 11. 1721. – b. 501.
- Renšević/Rensevich, Marko** – Petar – Albanija – pješaštvo – 30 – srednjeg rasta – smeđokos – kapetan Antun Marković – pukovnik Stjepan Buća – Bergamo, 22. 5. 1726. – b. 501.

64. **Rosco, Vicko** – Skadar – pješaštvo – pukovnik Nikola Marković – pukovnik Nikola Marković – Mleci, 20. 12. 1753. – b. 634.
65. **Scura, Marko** – Albanija – konjaništvo/poručnik – dopukovnik Juraj Radoš – pukovnik Šimun Nassi – Zadar, 15. 6. 1714. – b. 824.
66. **Scutari, Antun** – Skadar – pješaštvo/natporučnik – kapetan Vicko Michieli Vitturi – pukovnik Marco Ginni – 1774. – 1779. – b. 604A
- Scutari, Antun** – Skadar – pješaštvo/kapetan – kapetan Antun Scutari – pukovnik Vicko Michieli Vitturi – Mleci, 14. 8. 1796. – b. 646.
- Scutari, Antun** – Skadar – pješaštvo/kapetan – kapetan Antun Scutari – pukovnik Vicko Michieli Vitturi – Mleci, 31. 12. 1796. – b. 646.
67. **Scutari, Dominik** – Albanija – konjaništvo – brigadir Šimun Benja – brigadir Šimun Benja – Palmanova, 30. 7. 1781. – b. 778.
68. **Scutari, Petar** – Skadar – pješaštvo/kapetan – kapetan Petar Scutari – pukovnik Marko Ginni – 1774. – 1779. – b. 604A.
69. **Stemaco (Stemasco), Prenz** – Ivan – Skadar – pješaštvo – pukovnik Juraj Medin – pukovnik Juraj Medin – Mleci, 29. 3. 1727. – b. 648.
70. **Stemaco (Stemasco), Šimun** – Skadar – pješaštvo – pukovnik Juraj Medin – pukovnik Juraj Medin – Mleci, 29. 3. 1727. – b. 648.
71. **Susana (Sozina), Franjo** – Juraj – Albanija – konjaništvo/kaplar – dopukovnik Juraj Radoš – pukovnik Šimun Nassi – Zadar, 15. 6. 1714. – b. 824.⁴⁰
72. **Toschi, Nikola** – Antun – Skadar – konjaništvo – pukovnik Nikola Divnić – pukovnik Nikola Divnić – Zadar, 1. 5. 1709. – b. 807.
- Toschi, Nikola** – Antun – Skadar – konjaništvo – pukovnik Nikola Divnić – pukovnik Nikola Divnić – Zadar, 1. 7. 1716. – b. 807.
- Toschi, Nikola** – Antun – Skadar – konjaništvo – pukovnik Nikola Divnić – pukovnik Nikola Divnić – Sutomišćica, 20. 4. 1717. – b. 808.
- Toschi, Nikola** – Antun – Skadar – konjaništvo – pukovnik Nikola Divnić – pukovnik Nikola Divnić – Zadar, 1. 3. 1718. – b. 808.
73. **Vasilj/Vassil, Nikola** – Vasilj – Skadar – pješaštvo – pukovnik Stjepan Buća – pukovnik Stjepan Buća – Mleci, 30. 4. 1724. – b. 510.
74. **Vatta, Andrija** – Skadar – pješaštvo – pukovnik Nikola Marković – pukovnik Nikola Marković – Mleci, 20. 12. 1753. – b. 634.
75. **Vladović/Vladovich, Stjepan** – Luka – Albanija – pješaštvo – 18 – srednjeg rasta – smeđokos – kapetan Danijel Kumbat – pukovnik Antun Kumbat – Mleci, 5. 10. 1748. – b. 550.

⁴⁰ Preminuo 9. 11. 1715.

76. **Vukov, Jure** – Vuko – Skadar – pješaštvo – pukovnik Juraj Medin – pukovnik Juraj Medin – Mleci, 29. 3. 1727. – b. 648.

PRILOG 2

Sastav vojnoga ljudstva osobne satnije (*compagnia propria*) pješačkoga pukovnika Nikole Progina, sastavljen u Splitu, 11. kolovoza 1783. godine (Archivio di Stato di Venezia, Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli, b. 683).⁴¹

1. Pukovnik (*colonnello*): Nikola Progina
2. Zastavnik (*alfier*): Lujo Franjo Galović
3. Kaplar (*caporal*): Mate Penšević
4. Kaplar (*caporal*): Frane Jelovica
5. Narednik (*sargente*): Josip Matović
6. Narednik (*sargente*): Antonio Piemonte
7. *Pifarist* (*piffaro*): Filip Bratović – Vid – Novigrad Zadarski
8. Bubnjar (*tamburo*): Antun Cvitanović – Šimun – Dalmacija
9. Bubnjar (*tamburo*): Petar Cvitanović – Šimun – Dalmacija
Vojnici (*Fanti*):
10. Petar Popović – Jure – Kotor
11. Matko Babić – Toma – Zaton Obrovački
12. Lunardo Zokić – Santo – Istra
13. Šime Cvitanović – Šime – Dalmacija
14. Juro Siković – Grgo – Rogoznica
15. Josip Nicoletti – Duje – Poreč
16. Mate Anzulović – Ivan – Novigrad Zadarski
17. Šime Pliković – Božo – Zagora (Dalmatinska)
18. Petar Modrić – Ive – Zaton Obrovački
19. Šime Tukišić – Nikola – Kožino
20. Petar Večerina – Petar

⁴¹ U isto su vrijeme pukovniku Nikole Progina činile satnije kojima su zapovijedali kapetani Alvisе Kumbat, Franjo Antonioli, Danijel Petrović, Giovanni Isii, Ivan Almaro Galović, *conte* Ivan Dražovjević Jelić i Donà Dobrolović te dopukovnik Alessandro Morosini.

21. Šimun Slukorano – Miško – Poljica
 22. Grgur Jurović – Ivan – Zaton Obrovački
 23. Gašpar Cigović – Ivan – Diklo
 24. Antun Dondović – Juraj – Lukoran
 25. Grgo Črljen – Marko – Seget
 26. Ambroz Loli – Toma – Biograd na Moru
 27. Ivan Bilan – Antun – Pag
 28. Marko Matešković – Jakov – Diklo
 29. Grgo Knežević – Martin – Vinjerac
 30. Jakov Premos – Petar – Buzet
 31. Mate Pešulić – Nikola – Zadar
 32. Đuro Graovac – Simo – Biljane
 33. Ante Živković/Žišković – Ivan – Rogoznica
 34. Mate Graparić – Marko – Primošten
 35. Nikola Jerko – Petar – Pirovac (Zlosela)
 36. Mijo Kančić – Grgur – Pirovac (Zlosela)
 37. Mate Goleš – Jure – Rogoznica
 38. Ivan Načinović – Mijo – Pašman
 39. Mate Kovačević – Andrija – Istra
 40. Bariša Siter – Bare – Istra
- Naknadno je u satniju dopisan: Jovo Radović – Marko – Skradin

Izvori

Hrvatska – Državni arhiv u Zadru (DAZd) – Bilježnici Zadra

Repubblica Italiana – Archivio di Stato di Venezia (ASVe) – Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli (Inquisitori ... pubblici ruoli)

Objavljeni izvori i literatura

Berlam, Arduino. "Le milizie dalmatiche della Serenissima". *Rivista dalmatica* 16 (1935), br. 1: 47-58.

Concina, Ennio. *Le trionfanti et invittissime armate Venete*. Venezia: Filippi editore, 1972.

Čoralić, Lovorka. "Zadarski kapetan XVII. stoljeća – Ulcinjanin Dominik Katić". *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* 22 (2004): 213-233.

Čoralić, Lovorka. "Albanska obitelj Ginni u povijesti Dalmacije i Istre (XVI. i XVII. st.) – prilog poznavanju komunikacija duž istočnojadranske obale". *Povijesni prilozi* 26 (2007), br. 33: 271-287.

Čoralić, Lovorka. "Albanska obitelj Kruta i njezini zaslužni pojedinci – prilog poznavanju istočnojadranskih komunikacija u ranom novovjekovlju". *Historijski zbornik* 62 (2009), br. 2: 371-390.

Čoralić, Lovorka. "Benemerita nazione: albanski vojnici i časnici u Zadru (XVI.-XVIII. st.)". *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* 27 (2009): 121-164.

Čoralić, Lovorka. "Od zapovjednika hrvatske konjice do gorljivih autonomaša – šibenska obitelj Fenzi (XVII. stoljeće – početak XX. stoljeća)". *Povijesni prilozi* 30 (2011), br. 41: 203-231.

Čoralić, Lovorka. "Crmničanin Marko Đikanović – pukovnik mletačkih prekomorskih postrojbi (*Fanti oltramarini*)". *Istorijski zapisi* 83 (2011), br. 3-4: 63-86.

Čoralić, Lovorka. "Mletački pukovnik Ivan Krapović iz Maina (prva polovica 18. stoljeća)". *Arhivski zapisi* 18 (2011), br. 2: 81-106.

Čoralić, Lovorka. "Mletački časnik Nikola Visković i sastav vojnoga ljudstva njegove prekomorske pukovnije početkom 18. stoljeća". *Historijski zbornik* 65 (2012), br. 2: 365-385.

Čoralić, Lovorka. "Šibenski plemić Nikola Divnić (1654. – 1734.) – pukovnik hrvatske lake konjice (*Cavalleria Croati*)". *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 54 (2012): 125-145.

Čoralić, Lovorka. "Zadarski patricij Šimun Nassi – pukovnik hrvatskih konjanika u mletačkoj vojsci (početak 18. stoljeća)". *Povijesni zbornik: Godišnjak za kulturu i povijesno naslijeđe* 4 (2012), br. 5: 7-31.

Čoralić, Lovorka. "Riječani u mletačkim prekojadranskim postrojbama (18. stoljeće)". *Rijeka* 18 (2013), br. 2: 11-25.

Čoralić, Lovorka. "Vojnici iz Hercegovine u mletačkim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)". *Hum: Časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru* 10 (2013): 162-182.

Čoralić, Lovorka. "Vojnici u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama zavičajem iz Senja, Karlobaga te s područja Like i Krbave (18. stoljeće)". *Senjski zbornik* 40 (2013): 523-546.

Čoralić, Lovorka. "Karlovčani u mletačkim prekojadranskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)". *Svjetlo: Časopis za kulturu, umjetnost i društvena zbivanja* 1-2 (2014): 66-80.

Čoralić, Lovorka. "Zadarski patricij Lujo Detriko (1672. – 1749.) – zapovjednik hrvatske konjice (*Cavalleria Croati*)". *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* 32 (2014): 99-129.

Čoralić, Lovorka. "Murterini u mletačkim kopnenim i mornaričkim postrojbama (18. stoljeće)". *Murterski godišnjak* 11-12 (2013 – 2015): 227-247.

Čoralić, Lovorka. "Dubrovčani – vojnici u mletačkim pješačkim postrojbama (*Fanti oltramaringi*) u 18. stoljeću". *Analiza Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 53 (2015), br. 2: 293-309.

Čoralić, Lovorka. "Zadarski otočani u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)". *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* 33 (2015): 173-198.

Čoralić, Lovorka. "Sinjani i Cetinjani – vojnici u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)". U: *Zbornik radova s prvoga simpozija u prigodi 800. obljetnice prvoga spomena Trilja u pogrvaćenome obliku (1210. – 2010.)*, uredio Josip Dukić (u tisku).

Čoralić, Lovorka; Balić Nižić, Nedjeljka. "Iz hrvatske vojne povijesti – *Croati a cavallo* i *Soldati Albanesi*, njihova bratovština i gradivo o njezinu djelovanju od 1675. godine do sredine XVIII. stoljeća". *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* 24 (2006): 71-130.

Čoralić, Lovorka; Katušić, Maja. "Andrija Mladinić i Mihovil Anđelo Filiberi – časnici postrojbe *Croati a cavallo* (iz društvene i vojne povijesti Dalmacije u XVIII. stoljeću)". *Povijesni prilozi* 28 (2009), br. 37: 247-282.

Čoralić, Lovorka; Katušić, Maja. "Od afričke obale do dalmatinske prijestolnice – mletački general Marko Antun Bubić (1735. – 1802.)." *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* 28 (2010): 139-172.

Čoralić, Lovorka; Katušić, Maja. "Crnogorac Rade Maina – mletački general u Zadru (druga polovica XVIII. st.)." *Povijesni prilozi* 29 (2010), br. 39: 125-152.

Čoralić, Lovorka; Katušić, Maja. "Kotorski plemići Frano Buća, Gabrijel Vraćen i Nikola Paskvali – časnici mletačkih prekojadranskih vojnih postrojbi (prva polovica XVIII. st.)." *Povijesni prilozi* 31 (2012), br. 42: 249-273.

Čoralić, Lovorka; Katušić, Maja. "Peraštanin Tripun Štukanović – pukovnik mletačkih oltramarina (druga polovica 18. st.)." *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 50 (2012): 385-410.

Čoralić, Lovorka; Katušić, Maja. "Pukovnici, bojnici, kapetani – časnici iz kaštelanske obitelji Kumbat u službi Mletačke Republike (18. stoljeće)." *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 57 (2015): 145-183.

Čoralić, Lovorka; Katušić, Maja. "Šibenčani u mletačkim prekojadranskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)." *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 58 (2016): 147-190.

Čoralić, Lovorka; Katušić, Maja. "Zemuničani u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. stoljeće)". U: *Zbornik radova sa znanstvenog skupa "Zemunik u prostoru i vremenu" održanog u Zemuniku 25. kolovoza 2014.*, urednici Josip Faričić i Zdenko Dundović, 190-197. Zadar: Sveučilište u Zadru, 2016.

Čoralić, Lovorka; Katušić, Maja. "Biograđani i Vranjani – vojnici u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama (18. st.)." U: *Braća Vranjanin i vransko područje tijekom povijesti. Zbornik radova sa znanstvenoga skupa "Braća Vranjanin i vransko područje tijekom povijesti" održanog u Biogradu 25. travnja 2014.*, uredio Božo Došen, 455-474. Zadar: Ogranak Matice hrvatske u Zadru; Općina Pakoštane, 2017.

Čoralić, Lovorka; Katušić, Maja. "Fanti oltramarini i Croati a cavallo – vojnici s otoka Ugljana u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću". U: *Kali*, uredio Josip Faričić, 163-178. Zadar: Sveučilište u Zadru; HAZU; Općina Kali, 2017.

Čoralić, Lovorka; Katušić, Maja. "Kotoranin Tripun Gregorina (1719-1791) – pukovnik hrvatskih konjanika (Croati a cavallo)". *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 55 (2017), br. 2: 375-406.

Favaloro, Francesco Paolo. *L'Esercito Veneziano del '700: Ricerche e schizzi*. Venezia: Filippi editore, 1995.

Ferrari Cupilli, Giuseppe. *Cenni biografici di alcuni uomini illustri della Dalmazia*. Zara: Tip. edit. S. Artale, 1887.

Hale, John R.. *L'organizzazione militare di Venezia nel' 500*. Roma: Jouvence, 1990.

Heyer von Rosenfeld, Carl Georg Friedrich. *Der Adel des Königreichs Dalmatien*. Nürnberg: Verlag von Bauer und Raspe, 1873. (pretisak: Zagreb: Golden marketing, 1995).

Madunić, Domagoj. "Defensiones Dalmatiae: Governance and Logistics of the Venetian Defensive System in Dalmatia during the War of Crete (1645 – 1669)". Doktorska disertacija, Budimpešta: Central European University, 2012.

Markulin, Nikola. "Vojno poduzetništvo u Mletačkoj Dalmaciji i Boki za vrijeme Morejskog rata (1684. – 1699.)". *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 56 (2014): 91-142.

Markulin, Nikola. "Mletačka vojna organizacija u Dalmaciji i Boki od Morejskog rata (1684. - 1699.) do Požarevačkog mira 1718.". Doktorska disertacija, Sveučilište u Zadru, 2015.

Markulin, Nikola. "Vojno poduzetništvo u Mletačkoj Dalmaciji i Boki od 1700. do 1718. godine", *Povijesni prilozi* 35 (2016), br. 51: 159-196.

Mayhew, Tea. *Dalmatia between Ottoman and Venetian Rule: Contado di Zara 1645-1718*. Roma: Viella, 2008.

Peričić, Šime. "Glavari i časnici Vojne krajine u Dalmaciji". *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 35 (1993): 219-232.

Peričić, Šime. "Neki Dalmatinci – generali stranih vojski". *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 42 (2000): 195-220.

Radauš, Tatjana; **Vrandečić**, Josip. "Detrico". U: *Hrvatski biografski leksikon*, svezak 3, 338-340. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1993.

Sabalich, Giuseppe. *Guida archeologica di Zara*. Zara: Arnaldo Forni editore, 1897.

Sabalich, Giuseppe. *Huomeni d'arme di Dalmazia*. Zara: S. Artale, 1909.

Sabalich, Giuseppe. "La Dalmazia guerriera". *Archivio storico per la Dalmazia* 3 (1928), br. 5, fasc. 30: 279-300.

Stanojević, Gligor. *Dalmacija u doba Morejskog rata 1684-1699*. Beograd: Vojno delo, 1962.

Stanojević, Gligor. *Jugoslovenske zemlje u mletačko-turskim ratovima XVI-XVIII vijeka*. Beograd: Izdanje Istorijskog instituta, 1970.

Vrandečić, Josip. *Borba za Jadran u ranom novom vijeku: mletačko-osmanski ratovi u venecijanskoj nuncijaturi*. Split: Filozofski fakultet u Splitu – Odsjek za povijest, 2013.

Lovorka Čoralić*

Albanian Soldiers in the Venetian Land Army across the Adriatic (18th Century)

Summary

During the Early Modern Period and especially the Venetian-Ottoman wars in the 17th and 18th centuries, the axis of the Venetian land army across the Adriatic were the troops known as *Fanti oltramaringi* and *Croati a cavallo (Cavalleria Croati)*. They were primarily manned with soldiers and officers originating from the Venetian lands, from Istria to Albania and Greece, but there were also many soldiers from other areas, mostly those bordering on the Venetian territories. This paper focuses on the soldiers from Venetian Albania (*Albania Veneta*) and their role in these troops. It is based on an analysis of original documents preserved at the Archivio di Stato di Venezia, more precisely the collection of *Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli* – a magistracy in charge of recruiting soldiers and sending them to the wider area controlled by Venice, from Veneto to Greece. The documents include lists of officers, commanders, and common soldiers, made at regular intervals during the recruitment or supervision of troops. At this stage of research, 75 Albanian soldiers have been identified in the Venetian infantry and cavalry during the 18th century. The sources refer to them as *d'Albania* or *Albanese*, only rarely mentioning their exact place of origin. Albanians were present in infantry and cavalry throughout the 18th century (especially its first half) and mostly served in infantry troops. A considerable number occupied prominent posts (colonels, lieutenants, captains, and so on), but in most cases they were common soldiers. The regiments and companies manned by Albanians were primarily under the command of officers from Dalmatia and Boka (occasionally by Albanians), mostly from noble families that had been supplying high officers to the Serenissima for generations. The troops were stationed along the Venetian territories in the Eastern Adriatic (Dalmatia, Boka Kotorska), in the cities and fortresses all over Veneto, as well as in Greece. According to the available documents, an average Albanian soldier in the 18th-century Venetian army was a foot soldier, 26 years old, or a cavalryman in his mid-forties; in a number of examples, there were officers and common soldiers from the same families (Ginni, Giuroi, Mirdita, and others). Their military service could last for several decades. As for their physical features, which are occasionally mentioned in the lists, Albanian soldiers were mostly of a middle stature and brown-haired, which is a stereotype used to describe most soldiers originating from the Eastern Adriatic. It may be concluded that the total number of Albanian officers, commanders, and soldiers in the Venetian army was considerable, and that their role in the military history of the Eastern Adriatic and the Venetian Republic as a whole was appreciated and acknowledged. This paper is an attempt to use the unpublished and so far barely analysed archival sources to present the relevant evidence and arguments to the scholarly community and the broader public. Although it may be expected that some future research will add new names to the list of Albanian soldiers serving in the Venetian army, it will probably not significantly change the picture outlined here.

Keywords: Venetian Albania, Albania, Venetian Republic, military history, 18th century

* Lovorka Čoralić, Croatian Institute of History, Opatička 10, 10 000 Zagreb, Croatia, E-mail: lovorka@isp.hr